

Алукънавай Рабиуль-Авваль мубаракрай!

Гьурметлу мусурманар, дубнядин эхир мукъув хъайила, вахт фад фида лагъанва Исламдин ктабра. Алай вахтунда чун гъа гафарин шагъидар я. Агъсакълри шагъидвалзава: «Чун авай девирда вахт икъван фад фидай тушир, алааматдин кІвалах хъанва, гъич са шейни ийиз агакъзавач».

И кардиз фикир тагузвай, масадан фикирдихъ галаз рази тежедай касди ихъгин гафар зарафатриз вегъин мумкин я. Амма гъакъикъат ам я хъи, сятер ва йикъар ваъ, гъафтеяр ва варцар акваз-такваз физва. За пака капІ ийиз башламишда лугъузвайбурувайни пуд йисалайни башламишиз хъанвач, на лугъуди ада гаф гайи йикъалай алатнавайди анжах пуд югъ я. Къимет це вахтуниз, ам чаз лап тІимил ама. Гъар юкъуз чи Дагъустанда жегъил чанар рекъенихуле, ацукъай чкадални кІвалахал алай чІавуз пуч жезва. Чна яргъи умуьррик умудар кутунва, анжах сад лагъана Азраилди туьтуьнилай къазвай чи юлдашриз, са суфрадихъ санал ацукъна тІуьн тІуьрбуруз гъич фикир гузвач.

4-ЧИН

СУАЛ-ЖАВАБ

Маса динар гвайбурухъ галаз мусурмандиз ихтилат авун герек яни?

Маса динрихъ галаз Исламди ихтилат авун – им къилдин, я туштІа умуми меслаирал сабур, гъахълувал, рикІин сидкъивал, кІанивал, гьурмет ва хъсанвал хвена, гужуналди жуван фикирар илитІ тавуна, гъар жуьредин динэгълийрин арада физвай гуьруьш я. Маса динрихъ галаз Исламди ихтилат авун – им къилдин, я туштІа умуми меслаирал сабур, гъахълувал, гьурмет ва хъсанвал хвена, гужуналди жуван фикирар илитІ тавуна, гъар жуьредин динэгълийрин арада физвай гуьруьш я.

5-ЧИН

СУАЛ-ЖАВАБ

Гъуьлуь заз эсиллагъ гьурметзавач...

Чун эвленмиш хъана къуд йис хъанва, чахъ са руш ава. Некагъ эцигайдалай къулухъ зун кІвалахдилаь элячІна, ахпа са йисалай рушаз тербия гуз эгечІна, къенин йикъалди зун кІвалахал алач. Гъуьлуь кІвалахзава, амма адан мажиб гъар жуьре я – гагъ тІимил, гагъ гзаф. Гъуьлуьз чара рушарихъ галаз алакъаяр хъуниз килигна, ингъе, къвед лагъай аял аваз зун руфунал залан вахтунда, са шумуд сеферда адахъ галаз заз чара жез клан хъана. Ингъе заз хабар хъайивал, ам чара рушарихъ галаз таниш жез абурухъ галаз интернет алакъайра ава, анжах зи гъалдикай фикирни ийизвач, зи рикІ адакай хана.

9-ЧИН

АЛАКЪА

Имансузрихъ галаз авай алакъайрин бине вуч я?

Исламдин бине дяве туш, амма кІанивал, ислягъвал, язух чІугун, ва багъишламишун я. Дяве - им акъалтІай чІехи гъал я ва ам гъуьжетар гъалдай маса рекъер амуьк тавурла ахпа ишлемишзава.

Мусурман тушир инсанриз дяведин гьерекатар анжах эменни, дин, гъукумат хуьн патал, хатасузвал къурхудик квайла, икърар чІурайла, гъужум алуддайла, адалатсузвилер ва зулумар аквазарун патал ишлемишзава. И вакъиа Къуръанди ачуьдаказ къейднава (мана): «Квехъ галаз дяве

тухузвайбурухъ галаз, куьнени Аллагъдин рекъе дяве твах, анжах гъалалдин сергъатрилай элячІмир» («Аль-Бакъара» сура, 190-аят). Исламдал асаслу яз, дяве малумарун ва ислягъвал кутІунун, анжах гъукуматдин патай хуьн мумкин я.

Дяведа гъалалдин сергъатрилай элячІун къадагъа я (мана): «Я инанмиш хъанвайбур! Аллагъдин рекъел адалатлудаказ мягкем хъухъ, къуй инсанрин такІанвал себеб хъана, куьне гъахъсуз крар ийиз тахъурай. Адалатлу хъухъ, вучиз лагъайтІа ам Аллагъдихъай кичІе хъуниз мукъва я. Аллагъдихъай кичІе хъухъ, куьне вуч ийизватІа Адаз хабар ава» («Аль-Маида» сура, 8-аят). Фах-

руддин ар-Разиди къейдзавайвал, и аятдин гъал умумиди я. Гъатта душманди писвилер ийиз вири сергъатар чІуриз хъайитІани, мусурманриз аягда чеб адалатлудаказ тухун буйругъзава, писвилер ва адалатсузвилер къадагъа авунва (Фахруддин ар-Рази, Тафсир, 3-ктаб, 560-чин).

Къуръанда къалурнавай чун патал чешне тир Пайгъамбаррин (салам хъуй чпел) умуьр, чаз тийижир маса шей туш. Къуръандин чинра чал гзаф умуьрдин къайдаяр дяве хъиз ваъ, анжах кІанивал, багъишламишун ва мергъямат хъиз къалурзава.

6-ЧИН

Лезги шейх, алим Сфи-эфенди

2-ЧИН

Инсан яратмиш авунин алаамат

4-ЧИНАР

Смуьгулрин къадим мискІин ва пІир

7-ЧИН

Магъди-гъажи Абидов Луткуна

11-ноябрдиз Кьиблепатан Дагъстанда РД-дин Муфтийдин векил Магъди-гъажи Абидов Ахцегъ райондин Луткун хуьруьз мугъман хъана. Ада Луткунрин мисклинда жуьмя йикъан вяз гана.

Къейд авун лазим я хьи, хуьруьн жемьтдин арада авай капI-теат ийизвай инсанрин къадардиз килигайла, Луткунар лезги хуьрерикай виридалайни кIвенкIве авайбурукай сад я. Жуьмя кIпунал къвезвай жемьт мисклинда гъакъ тийиз акурла, абуру ам гъаркъуь

хъуьуна. Магъди-гъажи атай юкъузни мисклин жемьтдай ацIанвай. Ам Аллагъдиз ﷻ муьтлуьгъ хъунин важиблубликай рахана. Алимдин насигъатрихъ луткунвийри дикъетдивди яб акална ва гуьгъуьнлай чпихъ авай суалар адаз гана. Луткунвийри Магъди-гъажи багъа мугъман хъиз къабулна ва адалай рази яз амуькна. Луткунрин имам Эмир-гъажиди кьилди вичин патай ва вири жемьтдин патай алимдиз чпин хуьруьз атунай еке чухсагъул лагъана.

ISLAMDAG.RU

СтIал Сулейманан райондин имамрин межлис

26-ноябрдиз СтIал Сулейманан райондин хуьрерин имамар Къасум-хуьруьн юкъван мисклиндихъ галай медресада кIватI хъана. Абуру хуьрера арадал къвезвай диндин жуьреба-жуьре четин месэляяр райондин имам Гъасан-гъажи Амахановахъ галаз санал гъялун патал иниз атанвай. Къейд авун лазим я хьи, ихътин межлисар СтIал Сулейманан районада гъар вацран эхиримжи киш юкъуз кьиле физва.

Межлисада Кьиблепатан Дагъстанда РД-дин Муфтийдин векил Магъди-гъажи Абидовани иштиракна. Межлис Гъасан-гъажиди ачухна ва

кьиле тухвана. «Имамдин кIвалах – чи играми Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ кIвалах я! Ам гъаф суваб ва гъа са вахтунда жавабдарвал авай везифа я! Къуй Аллагъди чаз чи хиве гъатнавай имамдин кIвалах гъакъисагъвилелди кьиле тухудай мумкинвал гурай!», -лагъана райондин имамди. Гуьгъуьнлай Магъди-гъажи Абидов рахана. Ада вичин патай имамриз насигъатар авуна, са шумуд важиблу месэла къарагъарна ва абуру гъялдай къайдаяр чирна. Имамри алимдиз чпин рикIик квай суалар гана ва абурал адан патай тамам жавабар агакъна. Межлисдин эхирдайни имамри вирида санал Дагъстан ва вири мусурман дуьньяда патал хийир-дуьа авуна.

S-STALSK.RU

ЧИ ШЕЙХЕР

Лезги шейх, алим Сфи-эфенди

Лезги шейх ва алим Сфи-эфенди 1770-йисуз Самур магъалдин Йигул хуьре дидедиз хъана. Чирвилерихъ ялзавай жегил Миграгърин медресадиз атана. Ада машгъур алим Абдулгъани-эфендидин гъилик кIелна, диндин ва тIебии илимар, РагъкъечIдай патан чIалар чирна, хизан кутуна, ам Миграгъа бинелу хъана. Гуьгъуьннин йисара ада Ахцегърин ва Игъиррин алимрин гъилик чирвилер хкаж хъуьуна, «эфенди» ва «шейх» деражайриз лайихлу хъана.

Сфи-эфендиди Миграгърин жуьмя мисклиндин имамвиле ва хуьруьн къазивиле кIвалахна, вичин медреса ахъайна, гъаф йисара ана сухтайриз диндин ва тIебии илимрин тарсар гана. Сфи-эфенди шаирни тир.

Ада лезги, араб ва туьрк чIаларал яшайишдикай, тIебиатдикай ва муьгъуьббатдикай шиирар теснифна. Месела, «Мазан Къемер хътин рушариз», «Яйнахар», «Ахцегъви Мирзали илифайла», «Секинсуз Ярагъ Мегъамедаз», «Эренлер», «Йигулриз-ругулриз», «Я Аллагъ, Вун чаз хъухъ куьмек» ва маса чIалар XX асирдин 60-70-йисара яшлу инсанрин рикIел аламай. Исламдиз ва суварриз бахшнавай чIалар мелера ва никIе-векъе инсанри, мисклиндин минарадилай мижеверри, абурукай яз шаир Миграгъви Мардалидини, везиндалди лугъудай.

Сфи-эфендидиз вичин девирдин камалэгълийрихъ: Ахцегъви Мирзе Алидихъ, Ярагъ Мегъамедахъ ва масабурухъ галаз яр-дуствилин, хванахвалин сих алакъяяр авай. Ада, Ахцегъ Мирзе Алиди хъиз, тIебии илимрихъ ялзавай ва сухтайриз ихътин жумла тикрардай: «Вири таб я, илим - гъахъ».

Чи «Ракъинин мугъ» романдин (1984) бинеда Миграгъви Сфи-эфендин къадар-къисмет ава. Сфи-эфенди 1835-йисуз кечмиш хъана, Миграгърин Агъа

Сепиндин сурада кучукнава.

[HTTPS://WWW.LEZGICHAL.RU/ZARIYAR](https://www.lezgichal.ru/zariyar)

<p>Учредитель Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Редактор Гасан-хаджи АМАХАНОВ</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p>	<p>При перепечатке ссылка обязательна</p>	<p>Адрес редакции: 367015 РД, г. Махачкала, ул. Акушинского, 5-я линия, 19</p>
<p>Редакционный Совет Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ</p>	<p>Канонический редактор Шамиль-хаджи ОМАРОВ</p>	<p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.</p>	<p>Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-Салам»</p>	<p>Телефон: 8-928-530-59-70 8-988-771-59-55</p>
<p>Главный редактор Азиз Мичигишев</p>	<p>Дизайн, вёрстка Мухаммад МУСАЕВ</p>	<p>Индекс 51395</p>	<p>Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20. Заказ № _____ Сдано в печать: (график) 30 ноября 2016 г. в 18:00 (факт) 30 ноября 2016 г. в 18:00 Тираж 2 950 экз.</p>	<p>E-mail: assalamweb@gmail.com web: www.assalam.ru</p>
	<p>Корректор Казимагомед ДЖЕННЕТОВ</p>			<p>По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: 914-222, 8-988-291-42-22.</p>

Диде-бубадиз гъурмет авун ва веледрин кылин везифаяр

Чаз малум тирвал, мукъвавилин алакьайрикай сад лагъай чкадал алайди диде-бубайринни веледрин арада авай алакьаяр я. Га и алакьадиз Ислам динди еке тир фикир гузва.

Гьелбетда, гьар садан хиве вичи кыле тухвана клани тир везифаяр ава. И жигьетдай чи Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Веледдивайни гъич са кьайдадани вичин бубадин вилик квай бурж вахкуз жедач, анжах буба чарадан лукъвиляй аздайтла, ам вахкуз жеда» (Гьадис агакьарайбур Муслим, ат-Тирмизи, ан-Насаи ва Ибн Маджа я).

Ва мадни Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Диде-бубайриз гъурмет авун чна ийизвай ибадатдилай, гузвай садакьадилай, хуэзвай сиверилай, тамарзавай гьаждилай ва Аллагъдин рекье ийизвай гьакьикъи гьазаватдилай (яни сувабдин ибадатрилай) са шумуд сеферда артух я».

«Велед ахварикай кватайла, эгер адалай диде-буба рази ятла, адан вилик кьве Женнетдин кьапуяр ачух жезва ва гьакъни, ам ахварал фейилани. Эгер адахъ авайди са арха ятла, диде ва я буба, адан вилик Женнетдин са кьапу ачух жеда».

«Велед ахварикай кватайла, эгер адалай диде-буба нарази ятла, адан вилик кьве Жегъеннемдин кьапуяр ачух жезва ва гьакъни, ам ахварал фейилани. Эгер адахъ авайди са арха

ятла, диде ва я буба, адан вилик Жегъеннемдин са кьапу ачух жеда».

Чи Расулуллагъди ﷺ лагъанва: «Гьакъикъатда, Женнетдин атир лап яр-гъаз чклизва, вад виш йисан рекъин мензилдиз, а атирдин ни кьведач а касдиз, ни вичин диде-бубадиз гъурметзаватла ва мукъвавилин алакьаяр хуэзватла».

Гьакъни чи Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Эгер са касдиз вичин рагъметлу диде-бубадин паталай Аллагъ паталди садакьа акъудна гуз кланзаватла, адай еке тир суваб, гьикъ эхиратдиз хъфенвайбуруз жезватла, гьакъ гайидазни са зеррени тимил тахъана жезва».

Малик ибн Рабиади лагъанва: «Са сеферда, чун Пайгъамбардихъ ﷺ галаз ацукънавайла, чи кылиив Салама лугъудай са аскер атана ва Пайгъамбардивай ﷺ жузуна: «Я Аллагъдин векил!»

Яраб аватла хийирлу ва менфятлу амалар диде-бубадин хийирдихъ, абур рагъметдиз фейидалай кьулухъ хъувуртла жедай?» Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: «Эхъ, гьелбетда, абурун паталай дуьаяр ая, гунагърилай гьил кьачун тлалаба, абурун вилик гайи гаф аватла кылииз акъуд, абурун дустарихъ галаз алакьаяр хуэ ва гъурмет ая».

Гьадисда лагъанва: «Дидедиз ийизвай гъурметдин кьадар бубадиз ийизвайдалай кьве сеферда артух я. Дидедин тлалабунриз тадиз жаваб гузва». Вучиз лагъана жузурла, Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: «Вучиз лагъайтла дидедин регъим артух я, гъавиляй регъимдив ацланвай дуьа кьабул тавуна тадач».

Са сеферда са касди чи Пайгъамбар-

диз тавакьу авуна: «Я Аллагъдиз виридалайни клани тир лук! За низ гзаф гъурмет авун лазим я? Адаз жаваб ганай: «Сифтени-сифте жуван диде-бубадиз». А касди кьейдна: «Захъ диде-ни буба амач эхир». Ахпа адаз ихътин жаваб гана: «Вун регъимлу хуэхъ ви веледрихъ галаз а кьайда хьи, гьикъ вун регъимлу хуэ лазим тиртла ви диде-бубадихъ галаз. Гьакъни веледрин вилик ви хиве авай буржиар рикъелай ракъурмир».

Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «Аллагъдин регъим хуэрай а диде-бубайриз, ни куьмек ганатла ва дуэз рекъе тербияламишнатла чпин веледар ва абурун патай гъурмет кьазанмишиз алакьнатла, яни чпин са бязи амалриз килигна веледар чуру рекъе гьат та-

вуна ва аси тахъана, дуэз рехъ кыле тухуз чалишмиш хъанватла».

Муслималай агакьнавай гьадисда лугъузва: «Са касди атана Пайгъамбардивай ﷺ хабар кьуна: «Зун гъазур я вахъ галаз гъижра ва жигъад ийиз, Аллагъдин патай еке тир суваб хуэн патал». Адавай хабар кьуна: «Ви диде-бубадал чан аламани?» Ада жаваб гана: «Эхъ, абур кьведни сагъ-саламат я». Адаз лагъанва: «Ваз Аллагъдин патай еке тир суваб кланзаватла, хъфена жуван диде-бубадиз гъурмет ва кьул-лугъ ая, гьам ви жигъад я».

МЕГЪАРАМДУХЪРУЪН РАЙОНДИН ИМАМ АГЪМАД-ГЪАЖИ МЕГЪАМЕДОВА КЫЛЕ ТУХВАЙ ЖУЪМЯ ЙИКЪАН НАСИГЪАТДАЙ ЧУКАР.

Шукур – няметар артух хъунин сеbeb

Гъурметлу мусурманар, гьар са касди Аллагъдивай ﷻ вичиз ва вичин кланибуруз бахт, берекат, ризкьи, сагъламвал ва маса хъсанвилер тлалабзава. Къуй Аллагъди ﷻ гьар садан тлалабунриз жаваб гурай!

Гьакъни инсандиз вичиз Аллагъди ﷻ ганвай няметар ва хъсанвилер вахчунани кланзавач. Няметар хуэдай ва генани артухардай кьайда за кьез чирдани? Ам шукур авун я. Ибур зи гафар туш. Чилеринни цаварин Халикьди Вичин пак тир Къуръанда гьакъ лагъанва (мана): «Эгер куьне кьез ганвай няметрин (хъсанвилерин) патахъай шукур ийиз хъайитла, За кьез генани гзаф (хъсанвилер) гуда, абур артухарда» («Ибрагъим» сурадин 7-аят).

Аллагъдиз ﷻ шукур мецелди «Альгъамдулиллягъ» (шукур хуэ Ваз Аллагъ) лугъуналди авуртла жеда, амма са мецелди ам авун бес жедач. Къуръанда чи Халикьди Давуд пайгъамбардин ﷺ хизандиз икъ лагъанва (мана): «Шукур ая амалралди, эй, Давудан ﷺ хизан» («Сабъ» сурадин 13-аят). И аятда «и'малю» лугъудай гаф ишлемишнава. Ам бедендалди, амалралди ая лагъай члал я. Яни гьакъикъи шукур ая.

И аятдиз ва маса делилриз килигна алимри лагъанва: «Гьакъикъи шукур – им Аллагъ-Таалади ганвай вири няметар, абур вуч патал ганватла, гьа ре-

кье ишлемишун я». Месела, вилер чаз ганва гьалалдиз килигун патал, девлет ганва адакай гьалалдин хийир хкудун ва закат гун патал.

Няметрин патахъай чавай жаваб истемишда. «Ат-Такасур» сурада идан патахъай лагъанва (мана): «Ахпа, Къияматдин юкьуз кьевай гьар са няметдин патахъай жаваб истемишда». Бес ахпа чна чаз Аллагъди ганвай сагъламвилер, азад вахтунин, жегъилвилер, девлетдин, уьмуьрдин патахъай гьикъ жаваб гуда? Чна абур кутугай тегъерда, яни вуч патал ганватла, гьа рекъе ишлемишзавани?

Рикъин сидкъидай мецелди гъизвай шукурдин патахъай Пайгъамбарди ﷺ

лагъанва: «Эгер са куьлуь ва я еке нямет гъиле гьатай члавуз мусурманди «альгъамдулиллягъ» лагъайтла, Аллагъди а касдиз адалайни хъсанди гуда» (Ибн Мажажъ).

Гьадисда лагъанва: «Гьалал тлуьрдалай ва я хъвайидалай кьулухъ «шукур хуэ Аллагъдиз» лугъузвай касдилай Аллагъ ﷻ рази жезва» (Муслим).

Къиса: Са сеферда мусурман хизан яшамиш жезвай квализ Жабраил ﷺ малаик атана ва квалин иесидиз лагъанва: «Я мусурман, и йикъара вуна ви са хъсан амалдалди Аллагъ гзаф рази авуна, гъавиляй Ада зун ви кылиив ракъурна ва вал ихътин гафар агакьарун буйругъна: «Зи лукъ, вун лап кесиб

гьалда ава, гъавиляй За ваз ви уьмуьрдин са паюна девлет гуда, ваз девлет мус кланда: уьмуьрдин эхирдай ва я исятда?» Квалин иесиди вичи папахъ галаз меслят ийида лагъанва. Папа адаз лагъанва: «Я зи гъуьл, вуна гьамиша ваз кландайвал ийизвайди я, кье са сеферда кьванни за лагъайвал ая. Девлет исятда це лагъ». Гъуьлуь жаваб хгана адаз: «Я чан паб, кесибвилелай кьулухъ, куьзуь кылиихъ девлетлу хуэ хъсан ва регъят я кьван, девлетдилай кьулухъ кесибвал лап четин жеда». «Ам за ваз ахпа лугъуда, зи гъуьл», - вичин гафунал акъвазна паб. Итимдини Жабраилаз ﷺ чпиз девлет исятда кланда лагъанва. Га икъ девлетлу гьалда аваз абур яшамиш жезвай. Акъаз такъаз уьмуьр акъатна. Йикъарикай са юкьуз гъуьлуь папаз лугъузва: «Я кьари, чун куьзуьни хъана, бес девлет чухъ ама кьван». Папа жаваб гана: «Я зи гъуьл, бес ваз чидачни, шукур авурла Аллагъди генани артух гузвайди я, вахчузвайди туш. Чна чи девлетдилай закат гана, кесибриз ва мукъва-кылийриз куьмекар гана, садакьаяр пайна, ам гьарам рекъера харжнач, гъавиляй Аллагъди ﷻ чавай девлет вахчунач». Къуй Аллагъ-Таалади чаз шукур ийидай мумкинвал гурай!

СТИАЛ СУЛЕЙМАНАН РАЙОНДИН ИМАМ ГЪАСАН-ГЪАЖИ АМАХАНОВА ЖУЪМЯ КПИУНАЛ КЪАСУМХУЪРУЪН МИСКИИНАДА КИЕЛАЙ НАСИГЪАТДАЙ ЧУКАР

Алукънавай Рабиуль-Авваль мубаракрай!

1 « Фикир гайитлани, бязибуру Аллагъдикай чѳуру фикирзава. Гуя вучиз Вуна зи дуст вахчуна? Гъавилай за ички хъвада. Вучиз Вуна зи велед вахчуна? Гъавилай за капI гадарда. Я гъурметлугур, ибур шейтандиз кIандай ихтилатар я. Аллагъдилай нарази хъун я. Вири гузвайди ва вахчузвайди Аллагъ я.

Чун мус уях жеда? Масабурок тахсирар кутур къван бес я, арабри икI лугъудайди я: «Альмушкиляту фина, нагъну» (Четин месэла чак, гъар садак ква). Ша чна сада-садаз хъсан кIвалахар ийиз куьмек гуда, чѳуру кIвалах ийизвайбур акъвазарда! Чи бубайри чи халкъ, халкъдин гаф Ислам диндалди виниз акъудайди я. Чна исятда дамах ийизвай чи халкъдин игитар вузар ятIа куьне фикирдиз гъваш. Гъажи Давуд Муьшкъурви ва Мугъаммад аль-Ярагъи. Бес абур алимар, эфендияр туширни? Исламдин куьмекдалди абуру чи халкъ сад авурди туширни? И суалриз жавабар куьне це, чи халкъдин тарих чидай кас и кIвалахрин лап хъсандиз гъавурда ава.

Рабиуль-Аввалдикай рахай чѳавуз рикIин гиссер дуьздал акъатна. Акъаз, такъаз фена акъатна мад са йис. Са ни ятIани Рабиуль-Авваль къейд ийизва, са ни ятIани Цийи йис. Хкъдай мумкинвал чаз ганва

хъи... Амма гъисаб-суал ахпа жеда.

Рабиуль-Авваль чна гъар са мусурмандиз рикIин сидкъидай мубарак ийизва. Рабиуль-Авваль – чи

играми Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хайи варз я. И вацра дуьньядиз гъакъикъатдин нур чкIана. Вучиз ам Рабиуль-Аввалдин вацра дидедиз хъана? Вучиз пак тир варцара, йикъара и дуьньядиз атанач? Вучиз лагъайтIа эгер ам, мисал яз, пак тир Арафадин юкъуз дидедиз хъанвай тиртIа, инсанри лугъудай: «Пайгъамбардин ﷺ винизвал – ам Арафадин юкъуз хуналди я». Гъаниз килигна, акси яз гъакъван чIавалди пак тушир варз Аллагъ-Тааладиз Пайгъамбардин ﷺ зурбавилелди пакди ийиз кIан хъана. Ам хадалди адетдин варцарин жергеда авай Рабиуль-Авваль, ам хайидалай куьлухъ мусурманрин рикI алай варцарикай сад хъана.

Са хъсанвал хъайила, инсанди вичин дустаризни мукъва-къилийриз эверна шадвал ийизва. Бес вич себеб яз чун гъамишалугъ Жегъеннемдикай къутармиш жезвай ва гъамишалугъ Женнетдиз физвай (ин ша Аллагъ) кас и дуьньядиз атун - шадвал ийидай кIвалах тушни? Гъелбетда, я! Ва чун, а кардал шад я!

Къуй чи Пайгъабардин ﷺ берекатдикай чаз пай хъурай, чи хизанар ва хуьрер ислягъ хъурай!

ГЪАСАН АМАХАНОВ

ИСЛАМ ВА ИЛИМ

Инсан яратмиш авунин алаамат

Аллагъдин виридалайни чIехи алаамат – им вири Алем ам патал халкънавай инсан я. «Инсан – им космос я, ам гъа космосдилайни тIимил ахтармишнава», ихътин гафар чна гъавайда лугъузвач.

Дидедин руфуна аял яратмиш хъун, гъа ихътин алааматрикай сад я. Адан гъатта сифте кыл – алааматрин алаамат я. Са стIалдикай инсан арадал къевезва.

Дидединни бубадин клеткаяр кака-хъайла, нутIфагъ (зигота) – лап гъвечIи стIал арадал къевезва. Гъа и зигота 3-4 йикъан къене аялдин кIвалин турбадай, аялдин кIвал галай патахъ физва. Ам аялдин кIвалин турбадай фин патал адаз, турбадин къерехра авай къекъемри арадал гъизвай ана авай жимивилин токди ва турбадин жакIумрин юзунри куьмекзава. 26-30 сят алатайла, зигота пай жез башламишзава ва гъаф клеткайрикай ибарат эмбрион арадал къевезва. 2 сутка алатайла, эмбрион 4 клеткадикай ибарат жезва, 3 суткадилай – 8 клеткадикай, 4 суткадилай – 10-20 клеткадикай, 5 суткадилай – цIудралди клеткайри-

кай. Ам пай хъунин финифдиз «дробление» лугъуда, вучиз лагъайтIа эмбриондин къадар чIехи жезвач, амма арадал къевезвай гъар са клетка вичин уьлчмедиз гъвечIи жезва.

Сифте 4 йикъан къене эмбриондин уьлчме 0,14 мм-див агакъзава. Вад лагъай йикъалай эмбрион чIехи жез башламишзава, 6 лагъай юкъуз адан уьлчме – 0,2 мм жезва.

Дуьньяда авай гъар са инсандиз вичин хас акунар ава, амма гъакI ятIани абур вири чпин дидейрин руфуна арадал атун патал, гъа сад хътин къуватар харж хъанва. Абур ана хуьн патал, къилдин лап тамам кIвалах къиле физва.

Аллагъди Къуръанда гъа и гъвечIи уьлчмедин нутIфа-стIал къалурзава (мана): «Чна вич стIалдикай яратмишнавайди яраб инсандиз акъазвачтIа, амма гъакI ятIани ада ачухдаказ гъужетзава» («Йа син» сура, 77-аят).

Яратмиш хъун – им лап чIехи алаамат я. Тайин тир хатасуз «кIвале» арадал къевезвай, дидедин руфуна гъазурнавай аял, са къадар вахтунилай и дуьньядал къевезва. И гуьзел вакъиадин тамамвилерикай фикириз хъайитIа, ида Аллагъдин чIехивилин ва къудратлувилин нетижаяр къалурзава.

Ша килигин и вакъиадин са бязи дережайриз.

Плацента – им дидедин кIвалин къвалал зигота алкIун патал, беденди арадал гъизвай жакIумдин ткань я. Ам аялдин бедендихъ галаз галкIанвай хъуьгуьл ивидин дамаррив ацIанва. А дамарар тарцин хилериз ухшар я. Аял-диз дидедин плацентадай герек вири шейэр агакъзава: яд, кислород, витаминар ва минералар.

Плацентадин и везифа лап важиблуди я. Ада аял кIани шейэралди таъминарна кIанзава ва гъа са вахтунда ам хвенани кIанзава. Гъа и жуьреда плацентади аял патал жигеррин, хуквадин, ратунин, лекъинин ва дуркIунрин везифаяр къилиз акъудзава. Плацентадин винел винидихъ тIвар къур везифаяр къилиз акъудзавай, корион тIвар алай къелечI перде ала. Гъа и пердеди дидедин ивидин система аялдин ивидин системадикай чара ийизва. Ам себеб яз дидедин иви аялдин дамарриз физвач ва адан куьмекдалди аял-диз тIуьн ва кислород физва.

Аял-диз сифте варцара герек недай шейэр, муьжуьд ва кIуьд лагъай варцара адаз герек жезвай шейэрилай тафаватлу жезва. Гъар юкъуз дегиш жезвай истемешунар, плацентади таъминарзава. Ада михъидаказ тIуьнин вири

гъерекатар агакъарзава. Плацента, на лугъуди акъуллу инсан я, адаз гъикъван къадарда ва вуч герекзаватIа гъамиша чизва. Амма им адаз хас лишанрикай са тIимилбур я.

Арадал суал къевезва: гъар жуьредин алатар авай илимдинни ахтармишунрин институтдиз авачир чирвилер плацентадиз гъинай атана? Бедендин са кIусунивай вич-вичиз ахътин кIвалахар тежедайди ва кылди ахътин лишанар къазанмишиз тежедайди, къанажагълу гъар са инсан гъавурда акъазва. Ачух жаваб ам я хъи, ажайиб лишанар авай ва аялдин истемешунар таъминарзавай плацента, дидедин къене туькIуьрнавайди Аллагъ я. Ам Аллагъдин чIехи регъим я. Яратмиш хъун – им Аллагъдин магъбирвилин чешнейрикай сад я.

Гъар гъихътин алааматар хъайитIани, Аллагъ инкардай инсанар жеда. Аллагъди Къуръанда гъавайда лугъузвач (мана): «Я инсан! Вун халкънавай ва дуьзарна барабар чкадиз гъанвай ва вун Вичиз кIани жуьреда яратмишнавай Жумартлу Агъадивай и дуьньяда темягъ фидай куь къакъудзава?» («Аль-ИнфитIар» сура, 6-8-аятар).

ТАРЖУМА АВУРДИ:
А. ЭМИРСУЛТАНОВ

Маса динар гвайбурухъ галаз мусурмандиз ихтилат авун герек яни?

1 « Адет тирвал ам, садаз-сад чирунин, къабулунин, рахунар кбиле тухунин мумкинвал хьунин ва саналди ислягъвилихъ агакьунин макъсаддалди, секин ва ислягъвилин, азадвилдин ва ачухвилдин гьалда аваз кбиле физва.

Динрин арада авай ихтилат, им жуван диндал бушвал кьун лагъай члал туш. Ихтилатдин вахтунда иштиракзавай вири патари чпин динриз гьурметун лазим я, абуру кIусни регъуь тахъана диндин, фикъгъдин, медениятдин ва эдебдин къадарар кардик кутун лазим я. Терсина яз, абурун алахъунар умуми девлетар винел акъудуниз, абуру вилик эцигуниз ва инсанрин арада туниз герек я.

Динрин арада авай ихтилат им лагъай члал туш: авай динар сад хьувунин чалишмишвал; инсанрин арада жуван диндин са патан гъавурда тун; жуван диндин винизвал къалуруналди суьгъбетчидин дин дегизири чалишмиш хьун. Ихтилат – им гьар сад гьихъгинди ятIа гьакI къабулун ва санал тир месэляяр гьялуни кьарардихъ къекъуьн я.

Динрин арада авай ихтилатдикай Къуръанда лагъанва (мана): «Низ кIанзаватIа инанмиш хьуй, амма низ кIанзаватIа инанмиш тахъуй» («Аль-Кагъф» сура, 29-аят).

Мана: «Динда мажбурвал авач» («Аль-Бакъара» сура, 256-аят).

Мана: «Эгер ви Халикъдиз кIан хъанайтIа, Чилел алайбур вири инанмиш жедай. Вуна инсанрив гужуналди инанмиш жез тада жал?» («Юнус» сура, 99-аят).

Мана: «Эгер Аллагъдиз кIан хъайитIа, абуру (инсанар) инанмишбурун са уммат ийидай» («Аш-Шура» сура, 8-аят). Гъавилай Чилел вири инсанар мусурманар жедач. АкI хъайила, Аллагъди и дунья гьакI туькIуьруниди, яни «масабур» аваз хьун, абурухъ галаз саналди яшаммиш хьун чарасуз жезва. Къуръанда лагъанва (мана): «Эй, инсанар! Шак алачиз Чна куьн са итимдикай (Адам) ва са дишегълидикай (Гъава) арадиз гъана. Квез садаз-сад чир хьун патал Чна генани куьн халкъар ва тайифаяр яз халкънава. Гьакъикъатда, вичин арадай Аллагъдин вилик виридалайни гьурмет авайбур - Аллагъдихъай кичIебур я. Шак алачиз, Аллагъ – Чирвал авайди, Чизвайди я» («Аль-Гъужурат» сура, 13-аят).

Мана: «Чна квез гьар садаз къанун ва рехъ тайинарна. Эгер Аллагъдиз кIан хъанайтIа, куьн са уммат ийидай, амма Ада квез ганвайдал куьн имтигъандайвал, Ада куьн чара авуна. Хъсан кIвалахар авуналди акъажунра хъухъ» («Аль-Маида» сура, 48-аят).

Мана: «Эгер ви Халикъдиз кIанзаватIа, Ада инсаният инанмишбурун са уммат ийидай. Амма Аллагъдин регъимдик акатайбурулай гьейри амайбур, сад-садаз акси жезва, акъваз-завач. Ада абуру гъа кар патал халкънава» («Гъуд» сура, 118-119-аятар). Гъа и жуьреда Аллагъди чаз маса динрин инсанрихъ галаз ихтилат авуниз эвер гузва.

Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) лагъана: «Я инсанар! Куь Халикъ сад тирди ва вири инсанар Адамалай ва Гъавадилай атанвайди рикIел хуьх, ва араб инсан араб туширдалай виниз туш, араб тушир инсан арабдилай ви-

низ туш; гъа жуьреда, лацуди чIулав хам авай инсандилай виниз туш ва гьакI чIулавди лацу хам авайдалай виниз туш, анжах Аллагъдихъай кичIеди ва хъсан кIвалахар авайди виридалайни вине ава» (Агъмад ибн Гъанбаль, «Муснад», 5-кIаб, 411-чин).

Генани са шумуд дин, пайгъамбар, пак кIабар, умматар, миллетар ва халкъар хътин жемятдин дестеяр, гьар жуьредин дестейрик квай инсанрин арада фикиррин чаравилер хьун – им вири адетдин гьал я.

И дунья яшаммиш хьуниз тешпигъ хьун патал чна, мусурманри хьиз, чи диндин, миллетдин ва медениятдин девлетралди ам вилик рекъе туна кIанда. Чалай къеце галай дуньядиз, а девлетрикай гъаф пай хабар авач.

Агъадихъ галай гафарин гъавурда гьикI акъун лазим я? «Чувудар ва хашпараяр жуван дустарай ва куьмекчийрикай гьисабмир» («Аль-Маида» сура, 51-аят) ва «Чувудар ва хашпараяр валай рази жедач, та вуна абурун дин кьиле тухудалди» («Аль-Бакъара» сура, 120-аят).

И аятрин гъавурда акъун патал ва абуру ракъурунин себеб чир хьун патал, сифте нубатда, гьихътин чувудрикай ва гьихътин хашпарайрикай ихтилат физватIа, чир хьун лазим я. Винидихъ галай аятар рекъе тунин себебрикай ва вакъийрикай чирвал гьуйни а суалдиз жаваб гузва.

Гьич са кIусни шак алач, и аятар вири анжах дяведин гьерекатар физвай вахтунда рекъе тунвайбур тир. Маса гафаралди и аятар, мусурманриз мидавалзавай гьар жуьредин мумкинвилер ишлемишзавай чувудриз ва хашпарайриз хасбур я. Малум тирвал, мусурманриз акси дяведин гьерекатар физвай вахтунда, абуруз (чувудриз ва хашпарайриз) а карда куьмек тагай чпикай тир инсанрихъ галаз, мусурманрин патай мидавал ийизвайбурухъ галаз авай хътин рафтарвал жедач. Идан гьакъиндай Къуръанди ачухдаказ къейдзава (мана): «Квехъ галаз дин себеб яз дяве тухун тавурбуруз ва куьн куь кIвалерай акъуд тавурбуруз, куьне дуствал ва адалатлувал къалуруниз Аллагъ акси туш, Аллагъдиз адалатллубур кIанзава эхир» («Аль-Мумтагъана» сура, 8-аят).

Мана: «Гьакъикъатда, КIабар рекъе тунвай инсанрикай ахъгинбур ава хъи, Аллагъдихъ инанмиш ва квез рекъе тунвайдахъ ва чпиз рекъе тунвайдахъ инанмиш, абуру Аллагъдин вилик муьтIуьгъ я ва абуру Аллагъдин аламатар усал къиметдай маса гузвач. Абуру патал пишкеш, Аллагъдин патай гуьзлемишзава. Гьакъикъатда, Аллагъдивай гъахъ-гъисаб тади гьалда ийиз жезва» («Аль-Имран» сура, 199-аят).

Мана: «Абуру вири (КIабар ганвай инсанар) сад туш. КIабар ганвай инсанрикай, йифериз метIерал аватна Аллагъдин аятар кIелзавайбур ава. Абуру Аллагъдихъ ва Эхиримжи йикъахъ инанмиш я, абуру хъсан кIвалахар ая лугъузва, пис кIвалах акур вахтунда

мийир лугъузва ва хъсан кIвалахар авуниз тади къачузва. Абуру пак инсарикай я. Гьихътин хъсан кIвалах абуру авуртIани, Аллагъди абуру къабул тавуна тадач. Аллагъдиз Вичихъай кичIедайбур чизва» («Аль-Имран» сура, 113-115-аятар).

Мугъаммад Пайгъамбардин (салам ва салават хъуй адал) уьмуьрди а къайда тестикъарзава. Гъа са вахтунин арада Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал), Меккедин мажусийрихъ галаз дяве физвай вахтунда, Нажранда авай хашпарайрихъ галаз ислягъвилин икьрар кутIунна. Гъа ихътин гьал чувудрин тайифайрихъ галазни хъана. Кар анал ала хъи, Мединадин Икьрар вафасуз чIурай вахтунда, чувудрин Бану Къурайза тайифадиз жаза авунай, гъеле къазиди Таврат кIабдай акъуднавай къарардал гьурметдивди чувудар чеб рази яз амуькна. Чувудрин муькуь Бану Надзыр лугъудай тайифа, икьрардин шартIарихъ галаз рази яз мусурманрихъ галаз санал, ислягдаказ яшаммиш жезвай. Чаз аквазвалвал, Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) КIабар ракъурунавай вири инсанриз, дяве тухвана кIанзавай гъа са душмандиз хьиз тамашзавачир. Ада садрани мусурманар туширбур са жергеда твазвачир: КIабар ганвайбурунни мажусийрин арада ада гъамиша тафават твадай.

сергъятламишнавач. Гъаниз килигна, абурун прогрессдин хъсан пад мусурманрини къуртIа ва дуньяда ислягъвал ва къайда хьун патал абурухъ галаз ислягъвилин рафтарвилера хъайитIа, къве патазни хийир я. Гъа ихътин дуствал Къуръанда къадагъа авунвач. Къуръанда къадагъа авунвайди анжах мусурманри хашпарайрикайни чувудрикай чпиз даяхар кьун я.

Гъа икI, эгер инсандин къисметда ам чувуд, я туштIа хашпара яз дидедиз хъайитIа, им винидихъ галай аятар адаз хасбур я лагъай члал туш. Амма эгер, инсанди вичин дин себеб хъана мусурманриз мидавал ийиз хъайитIа, гъа винидихъ къалурунавай аятар гъахътин инсандиз хасбур жезва.

КIабар ганвай инсанрихъ галаз авай Пайгъамбардин алишверишдин ва жемятдин алакъаяр

Иллаки медицинадин вахтунда Пайгъамбар (салам ва салават хъуй адал) КIабар ганвайбурухъ галаз сиясатдин, праводин ва экономикадин рафтарвилера хъана. Месела, Къуръанди ганвай ихтиярдал асаслу хъана Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) КIабар ганвай инсанрин тIуьн недай.

«Жуван куьмекчийар ва дустар яз гъисаба къамир» лугъудай къайда, гафбагаф гъавурда акъун дуьз туш, гуя «икьрар кутIунмир», «санал яшаммиш жемир» ва маса гафар и къайдада лугъун дуьз къедач.

Пайгъамбардин (салам ва салават хъуй адал) вахтунда диндин чIехи инкъилаб кбиле фена. Инсанар гьар сад вичин диндал мягъкем тир ва мидавилер анжах диндал гьалтайла жезвай. Амма чи йикъара дуньяда гьейранардай медениятдин ва светский инкъилаб кбиле фена. Инсанрин фикирар медениятди, прогрессди, фана дуньяди кьунва ва гъамиша абурун таъсирдик ква. КIабар ганвай инсанрин чIехи паюни чеб диндалди

Алишверишдин жигъетдай агъадихъ галай делилар малум я: Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) са чувуддиз къеркъ гирав авуна, адавай недай шейэр къачуна (Бухари, Буйу', 14; Рахн, 2; Истикрад, 2; Муслим, Мусакат, 124; Тирмизи, Буйу', 7). Али асгъабди са чувуд заргар нацIар кIватI хъийиз ва абуру маса гуз куьмек кьуна (Бухари, Буйу', 28; Мусакат, 14; Абу Дауд, Харрадж, 20). Са бязи асгъабри чувудрив савдадин буржар вахкун патал Пайгъамбардивай (салам ва салават хъуй адал) куьмек тIалабна (Бухари, Буйу', 51; Муслим, Мусакат, 91; Абу Дауд, Васайя, 17; Буйу', 13).

ГЪАЗУРАЙДИ: АЛИ ЭМИРСУЛТАНОВ

Илим гьалалдин даях яз

Пак тир Къуръанда лагъанва (мана): «...Гьакъикъатда леш (къейи гъайван), иви, ваклан як ва Аллагъдин твар къун тавур шей (имансуз касди туклунвайди) квез гьарам я» («Аль-Маида» сура, 3-аят).

Яраб Аллагъди мусурманриз иви къадагъа вучиз авунватла? Вичин составдиз килигайтла иви, герек вири шейэрал девлетлу, къиметлу продукт я эхир.

Тайинар авурвал, иви микробар хьуниз лап хъсан гьал я. Иви акъатна гьисабай са къадар декъикъайрилай, адан къене гужлудаказ микробар чехи жезва. Генани къейд авурвал, ивидик цурурнавай продуктар

гзаф ква ва ивиди амай продуктрилай мукъвал-мукъвал шокдин ва къиникъин аллергия арадал гъизва. Ивидин система – им беден цурурнавай герексуз агъуламиш хкатайрикай азад жезвай, вичин жуьре канализациядин система я. Ивидик лекъини ам михъзавай гзаф агъуламиш шейэр ква. Малум тирвал, инсан лекъинин азар аваз къинин сеbeb, гъа ивидик квай агъуламиш шейэри зегъерламиш авуниқди жезва.

Адалай башкъа яз генани къейд авурвал, шариатди истемизшавай жуьреда туклун тавуна къейи гъайвандин ивидик, ратунай ва хуковадай зегъерлу шейэр акахъзава.

Ваклан як къадагъа тирдакай са шумуд сеферда чна лагъанай. Ингъе агъадихъ гъа и жигъетдай цийи малуматар.

Япониядин алимри субутнавайвал, ваклан яклук ам тлуьрла, инсандин беден фад къуьзуь ийизвай гзаф къадарда мочеви́на ва гормонар ква. Американви биохимикривай ваклан яклукай, клетка къуьзуь хьунин финиф йигинарзавай сианделин лугъудай шей жагъана.

Англиядин алимри къейдзавайвал, ваклан макъ четиндиз цурур жедай шей я, гъавилай, эгер адз чехи температура гайитла, рақдин клеткаяр арадал гъизвай шейэр ва хиламинар пайда жезва. Адалай гъейри гзаф алимри субутнава, ваклан яклук гзаф къадарда холестерин ква, ада рикинни дамаррин системадин азарар ва атеросклероз арадал гъизва.

Генани Къуръанда лагъанва (мана): «Бамиш хъанвай, яна, я туштла аватна гиликбай, крчарив ягъна,

я туштла ничхирди кукварнавай гъайван... квез къадагъа авунва» («Аль-Маида» сура, 3-аят).

Илимди тестикъарнавайвал, бедендиз кислород фидай кар акъваз хъайила, ана агъуламиш угле-кислота арадал къезва, ам сеbeb яз гъайвандин як тлуьниз ишлемишдайвал амуқзавач. Хирер хъайи гъайванрин беденда углекислотадилай гъейри, янавай чка вили жезва ва ам азарар гъизвай микробар арадал къведай хъсан чка я.

Ничхирри кукварнавай гъайвандикай рахайтла, малум тирвал, ничхиррин сивин къене къетлен, хаталу микробрин жуьреяр ава, абуру лагъайтла, хер хъанвай гъайван гиликбарун мумкин я.

Гъа и жуьреда, инсандин сагъламвал патал мусурманди гъайван туклвазвай къайда, виридалайни кутугайди тирдан патахъай илим са манадин нетижадал атана. Мусурманри гуя гъайванар инсансузиледи туклвазва лагъана, гъайванар хуьнин обществоди авур арзадиз, Лондонда хъайи дувандин финифдал гъа и нетижа малумарна. Дувандин къарардалди тухвай гзаф экспертизайри субутайвал, гъа мусурманри гъайванар туклвазвай къайда, гъайванрихъ галаз виридалайни инсанвилин ва инсанар патал зарарсуз тирди къейдна.

Аллагъди ачухнавай сирер сеbeb хъана, гъа ибуру вири Пайгъамбардиз (салам ва салават хъуй адал) малум тир.

«ИЖАЗУ ИЛЬМИ ФИЛ КЪУРЪАНИ» КТАБДАЙ. ГЪАЗУРАЙДИ: А. ЭМИРСУЛТАНОВ

АЛАКЪА

Имансузрихъ галаз авай алакъайрин бине вуч я?

1 « Абуруз ухшарбурукай: Аллагъдин гъакъикъатдихъ инсанриз мажбур тавуна, хьуьгуьл гафаралди эвер гунин пайгъамбаррин везифадикай я («Юнус» сура, 99-аят; «Сабъ» сура, 28-аят). Эвер гунин къилин алат инанмишарун я («Аз-Зумар» сура, 61-аят). Чпин тайифайрикай тир инсанри авур четинвилериз, зулумриз ва алчахаруниз яб тагана Нугъ, ЛутI, Муса, Салигъ, Юсуф ва Ибрагъим пайгъамбарри (салам хъуй чпел) кванивиледи ва сабурувиледи инсанриз диндал эвер гун тунач. Муса пайгъамбардиз (салам хъуй адал) гъатта фиръавандихъ галаз хьуьгуьлдаказ рахун эмирнавай («Та гъа» сура, 44-аят). Аллагъдин куьмекдалди Иса пайгъамбарди (салам хъуй адал) вичин халкъдиз гзаф аламатар къалурнатлани, инсанри цавай тлуьн атун тлалабна, гуьгуьнлай абуруз ам хашунал тарагъажиз клан хъанай. Амма Исади (салам хъуй адал) вичин халкъдиз анжах дуьаяр ийизвай («Аль-Маида» сура, 118-аят).

Мугъаммад Пайгъамбардин (салам ва салават хъуй адал) уьмуьрдиз вил вегъейтла, чаз гъа четинвилер аквада. Динсузрин рикер хьуьгуьларунин мураддалди, абур Исламдиз муқва авун патал, я туштла абурун писвиликай яръга хьун патал Мугъаммад Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал), гьукматдин хазинадай абуруз пул харжнавайди, тарихда хъайи кар я. Мекка муьтлуьгъардайла ада виридалай, гъатта 22 йисан къене Пайгъамбардиз (салам ва салават хъуй адал) ва мусурманриз тежер хьгин азабар ганвайбурулайни гьил къачуна. Ягъунра гъалибвал къазанмишайдалай къулухъ къазвай хьгин есирар ва эменни, ада Меккада къунач. Юсуф пайгъамбарди (салам хъуй адал) вичин стхайриз лагъайвал («Юсуф» сура, 92-аят), Мугъаммад Пайгъамбардини (салам ва салават хъуй адал) къутармишвилек умуд кутун тавур Меккадин мажусийриз лагъана: «Къе садни тахсирлу ийидач! Вири азад я».

Пайгъамбарвилин бинеяр

Мугъаммад Пайгъамбар (салам ва салават хъуй адал) чал Къуръан агакъарнавай ва чун адан гъавурда тунвай кас я. Ада вичелай чаз тунвай гафар ва крар (Сунна), Къуръандин гъавурда гьикI акъун лазим ятла, чун патал субутвал я. Мусурман патал Дувандин Югъ алуькдалди Сунна, Къуръандилай къулухъ къвед лагъай чешме яз амуқда. Гъавилай, Дувандин Югъ алуькдалди мусурманар, Къуръандилай къулухъ Сунна ишлемишуниз мажбур жезва.

Пайгъамбар (салам ва салават хъуй адал) вичин уьмуьр динсузрихъ, мажусийрихъ ва Ктабар ганвай инсанрихъ галаз алакъада аваз яшамиз хъана. Дуствилин рафтарвилер, алишверишдин шериквилер, икъарнамаяр, гъатта дявевярни алакъа къалурунин жуьреяр я. Аллагъдин Расул (салам ва салават хъуй адал) чпиз чешне яз къачунвай мусурманриз, гъа ихьтин къве патан алакъайрин мисалар, багъа хазина я.

Сифте вахтара мусурманар Меккадин мажусийрихъ галаз чин-чина акъуниқди, эхиримжибуру мусурманриз жазаяр ийиз, геле къекъезвавай. Абуру

мусурманар гъа чеб авай мажусивилиз элкьуьр хъийиз чалишмиш хъанвай. Инкар авурбуруз азабар гузвай, гъатта яна рекъизвай. Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) инанмишбурун гьал къезиларун патал абуруз вахтуналди Абиссиниядиз куьч хьун меслят гъана. Абиссиния хьагъунин патахъай Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) лагъана: «Абиссиниядиз куьч хьун куьн патал хъсан я, вучиз лагъайтла ана авай пачагъди вичин гъилик квайбур дарда тван тийизвай. Гъакъикъатда, анин чил дуьзди я. Аллагъди куьн авай четин гьалдай къутармиш ийидалди, куьн ана акъваз!». Дарда твазвачир, Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) лагъай пачагъ, им диндай хашпара негус Асгъама ибн Абжар тир.

Пайгъамбарвилин муьжуьд лагъай йисуз Эзриатда (Сириядинни Ирандин арада авай чка) ферсринни византийвийрин арада дяве фена. Нетижада Ктабар ганвайбурукай тир византийвийр цайперес иранвийриз кумуькна. Ихьтин вакъиа хьунухъ гзаф шад хъайи Меккадин мажусийри ягъанатар авуналди ачухдаказ лугъуз хъана: «Куьн – Ктабар ганвайбурукай я. Хашпараярни

– Ктабар ганвайбурукай я. Чи ктабар таганвай цайперес стхайр куь Ктабар ганвай стхайрин винел гъалиб хъайивал, чунни куь винел гъалиб жеда». Адалай къулухъ «Ар-Рум» сурадин сифте аятар атуниқди византийвийри, ферсрал гъалибвал къачудайдакай ва мусурманри а кардал шадвалдайди хабардар авуна. Идан гъакъиндай Абу Бакр, мажусийрихъ галаз гъатта гъуьжетриз акъатнай (Ат-Табари, Абу Джа'фар Ибн Джарир. Джам'и'уль-байан 'ан та'вилели-Ку'ан. Миср: Даруль-Ма'ариф, 21/17-18). Гъа и вакъиади къалурзавайвал, мажусийрихъ галаз гекъигайла хашпараяр, Пайгъамбардиз (салам ва салават хъуй адал) муқув тир. Къуръандин аятда византийвийри къадай гъалибвилел шадвалзавай инанмишбурукай лугъузва. И кардиз чна фикир гун важиблу я.

Малум тирвал, Аллагъдин ихтиярдилди къибле Къабе яз хкъадалди, мусурманри Иерусалимдихъ элкъвена капI ийизвай. Ида Иерусалим Аллагъдин гъакъикъи дин акъатай чка хъиз важиблу ийизва.

Мединадиз куьч хъайи сифте йикъара Пайгъамбардиз (салам ва салават хъуй адал) сив хуьзвай чувудар акуна ва абурувай адан сеbeb хабар къуна. «Гъа и юкьуз Израилан Рухваяр фиръавандин жазайрикай къутармишна» - жаваб ван хъайила, Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) Ашурадин юкьуз мусурманриз сив хуьн эмирна (Бухари, Саум, 68; Муслим, Сьям, 127; Абу Давуд, Саум, 64). Адалай гъейри Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) медицинадин вахтунда са чувудди вичин кваллиз авур теклифуниз гъай лагъана (Агъмад ибн Гъанбаль, Муснад, 3/210).

Эхирдай, рагъметдиз физ муқва хъайила, Пайгъамбардин (салам ва салават хъуй адал) веси хъанвай гафар гъида: «Ктабар ганвай инсанар – чувудар ва хашпараяр квел тапшурмишзава» (Абу Дауд, 'Имара, 33).

ГЪАЗУРАЙДИ: АЛИ ЭМИРСУЛТАНОВ

Смугъулрин къадим мискӀин ва пӀир

Им 1736-йисуз Ахцегъ райондин Смугъул хуьре эцигнавай мискӀин я.

МискӀиндин цӀал араб чӀалал агъадихъ галай кхьинар ала: «И бахтатар мискӀин туьхӀуьр хъувунвай бур гъахъ кӀандай ва хъсанвал ийизвай Смугъулрин жемьтдин агъалияр я, гъа йисуз Сурхай хан ва Умма хан Къубадиз атана, хуьрериз цӀай яна кана ва гъакӀни Мискискар хуьр чукурна. Цларни Хуьруьг хуьруьн устӀарри Пайгъамбардин ❁ гъижрадай, - адаз Аллагъдин салаватни саламар хуьрай! – 1197-йисуз эцигнай. И кхьинар кхъейди Мугъаммадали, мискӀин эцигнавай бурни Муса, Ражаб ва Рамазан я».

Им Аллагъдин рекъе чан ганвай шагӀид, Смугъулрин фекъи Юсуфан пӀир я.

1796-йисуз Ахцегъпарадин къушунар, абурук Смугъулрин къушунарни кваз, Къазикумухдин Сурхай-хан II - дахъ галаз санал урусрин генерал Булгакован къушунрин аксиниз, Къубадин Алпан хуьруьн мукъув хъайи ягъунра иштирак авунай, ина Смугъулрин фекъи Юсуф телеф хъана. Азабрик Аллагъдин рекъе чан гайи шагӀид, Смугъулрин фекъи Юсуфа чан гайи къайдадикай адан пӀирел алай араб кхьинри хабар гузва.

МУСУРМАНАР ВА ИМАНСУЗАР

Мусурмандиз имансузрихъ галаз икърар жедай ихтияр авани?

Исламдал асаслу яз, икърар кутӀуннавай вири патар ам хуьниз мажбур я ва вичин ихтиярдалди, я туштӀа са пата ам пуч ийиз жедай кар туш. Генани Исламдал асаслу яз, икърардин къуват адан кхьинри ваь, амма диндин ва эдебдин къадарри мягкемарзава. Гъам себеб яз, Къуръанда ва Пайгъамбардин (салам ва салават хъуй адал) Суннада икърар хуьниз чӀехи фикир гузва.

Къуръанди кутӀуннавай икърар хуьниз эвер гузва ва адан гъакъиндай Аллагъдин вилик жаваб гудайди къейдзава (мана): «Икърар кутӀунайла, куьнни Аллагъдин арада авай куь весидиз вафалу хуьхъ; куьне кьинер къуна икърар кутӀунайдалай къулухъ ам чӀурмир, куьне Аллагъ куь Замин авунва эхир. Гъакъикъатда, куьне вуч ийизватӀа Аллагъдиз хабар ава. Куь гъалар тӀарамар авурдалай къулухъ, ахпа абур бушар хъувур дишегълидиз куьн ухшар жемир. Квекай сад муькуьдалай гужлу ва артух хъай-

ила, куьне куь кьинер тапаррин алатдиз элкъурзава. Гъа и жуьреда Аллагъди куьн ахтармишзава. Анжах Дувандин юкъуз куьн Ада, куь фикиррин зидвилерин гъавурда чарасуз твада» («Ан-Нагъль» сура, 91-92-аятар).

Икърар чӀурунин кьилин себеб, Къуръанда лагъанвайвал: «Квекай сад муькуьдалай гужлу ва артух хъайила, куьне куь кьинер тапаррин алатдиз элкъурзава...», яни эгер са пад девлетдихъ гъевесламиш хъайитӀа, ахпа чӀурзава. Иллаки алай аямда чаз муьквал-муьквал хаинвал ва вафасузвал аквазва, амма абур вири Исламдин эдеблувилин къайдайриз акси я.

Пайгъамбарди (салам ва салават хъуй адал) гегенш ва гъакӀ дар манада хаинвал, икърар чӀурун, адахъ галаз алакьалу чинибан фитнеяр, чӀуру къастар, бейхабар гъужумар ва маса пис крар къадагъа авуна. Ада лагъана: «Квекай лап хъсанди – икърардин шартӀариз вафалуди я» (Абу Я'ля «аль-Муснад», 2-том, 318-чин).

Муькуь патахъай, Исламдин дибра икърар хуьн гъикъван важиблу ятӀа, чаз агъадихъ малум жеда:

эгер икърардин шартӀарал асаслу яз, мусурманриз абурун диндин стхайри гузвай куьмек, мусурманрихъ галаз икърар кутӀуннавай мусурман тушир инсанриз акси яз хъайитӀа, ам инкар авун чарасуз я. Сифте дережада икърардин шартӀар хуьн ава. Гъа и гъакъикъат Къуръанди тестикъарзава (мана): «Гъакъикъатда, инанмиш хъайибур куьч хъана ва Аллагъдин рекъе чпин эменнидин ва чанарин куьмекдалди женг тухвана ва генани муьгъажирриз (Меккадай Мединадиз куьч хъайи асгъабар) далда ва куьмек гайибур сад-садаз дустар ва куьмекчи-яр я. Эгер инсанар инанмиш хъана, анжах куьч хъанвачтӀа, абур хуьниз куьн мажбур туш. Эгер абур диндин рекъий квевай куьмек тӀалабайтӀа ва а куьмек куьне икърар кутӀуннавай халкъдиз аксиди тушиз хъайитӀа, куьне абуроз куьмек гун лазим я. Аллагъдиз куьне вучзаватӀа аквазва» («Аль-Анфаль» сура, 72-аят).

Ибуру вирида, Исламда икърардин шартӀар хуьн паклу буржи тирди къалурзава.

ГЪАЗУРАЙДИ: АЛИ ЭМИРСУЛТАНОВ

Жуван кІвале Рабиуль-Аввалдин мавлид кІела!

يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ
 يَا اللَّهُ يَا اللَّهُ يَا صَاحِبَ الْكَرَمِ
 مُحَمَّدٌ أَشْرَفُ الْأَعْرَابِ وَالْعَجَمِ مُحَمَّدٌ خَيْرٌ مَنْ يَمْشِي عَلَى الْقَدَمِ
 مُحَمَّدٌ بَاسِطُ الْمَعْرُوفِ جَمِيعُهُ مُحَمَّدٌ صَاحِبُ الْإِحْسَانِ وَالْكَرَمِ
 مُحَمَّدٌ تَاجُ رُسُلِ اللَّهِ قَاطِبَةٌ مُحَمَّدٌ صَادِقُ الْأَقْوَالِ وَالْكَلِمِ
 مُحَمَّدٌ ثَابِتُ الْمِيثَاقِ حَافِظُهُ مُحَمَّدٌ طَيِّبُ الْأَخْلَاقِ وَالشَّيْمِ
 مُحَمَّدٌ حَبِيبٌ بِالنُّورِ طَيْبَتُهُ مُحَمَّدٌ لَمْ يَزَلْ نُورًا مِنْ الْقَدَمِ
 مُحَمَّدٌ حَاكِمٌ بِالْعَدْلِ ذُو شَرَفٍ مُحَمَّدٌ مَعْدِنُ الْإِنْعَامِ وَالْحِكْمِ
 مُحَمَّدٌ خَيْرٌ خَلَقَ اللَّهُ مِنْ مُضِرٍّ مُحَمَّدٌ خَيْرٌ رُسُلِ اللَّهِ كُلِّهِمْ
 مُحَمَّدٌ دِينُهُ حَقٌّ نَدِينُ بِهِ مُحَمَّدٌ مُجْمَلًا حَقًّا عَلَى عِلْمِ
 مُحَمَّدٌ ذَكَرَهُ رُوحٌ لَأَنْفَسِنَا مُحَمَّدٌ شَكَرَهُ فَرَضَ عَلَى الْأَمَمِ
 مُحَمَّدٌ زِينَةُ الدُّنْيَا وَبَهْجَتُهَا مُحَمَّدٌ كَاشِفُ الْغَمَامِ وَالظُّلَمِ
 مُحَمَّدٌ سَيِّدُ طَابِتٍ مَنَاقِبُهُ مُحَمَّدٌ صَاغَهُ الرَّحْمَنُ بِالنَّعَمِ
 مُحَمَّدٌ صَفْوَةُ الْبَارِي وَخَيْرَتُهُ مُحَمَّدٌ طَاهِرٌ وَسَاتِرُ التَّهَمِ
 مُحَمَّدٌ صَاحِكٌ لِلصَّيْفِ مَكْرَمَةٌ مُحَمَّدٌ جَازَةٌ وَاللَّهُ لَمْ يَضْمِ
 مُحَمَّدٌ طَابِتِ الدُّنْيَا بِيَعْتِهِ مُحَمَّدٌ جَاءَ بِالْآيَاتِ وَالْحِكْمِ
 مُحَمَّدٌ يَوْمَ بَعَثَ النَّاسَ شَافِعَنَا مُحَمَّدٌ نُورُهُ الْهَادِي مِنَ الظُّلَمِ
 مُحَمَّدٌ قَائِمٌ لِلَّهِ ذُو هِمَمِ مُحَمَّدٌ خَاتِمَ الرُّسُلِ كُلِّهِمْ
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ

مِحْتَبِي فِيهِ وَالدُّنْيَا سَلَوْتِي لِلْهَوَى الْحَرَامِ
 مَا فُتِنَ أَحَدٌ كَفْتِنْتِي فَيَسُدُّنِي بِلَا كَلَامِ
 سَكَنَ اللَّهُ عَشِقْتِي فِي فُؤَادِي مَعَ الْعِظَامِ
 وَشَفَى سَقَمَ فِرْقَتِي بِالرَّثَا سَمَهْرِ الْقَوَامِ
 مَا مَنَى قَلْبِي الْجَرِيحَ غَيْرَ نَظْرَةٍ مِنَ الْحَبِيبِ
 وَالْوِصَالَ مِنْ صَحِيحِ ذَلَّ عَلَى قَاتٍ مِنْ قَرِيبِ
 إِنَّ حَجِّي وَعَمْرَتِي رُؤْيَتِي رَوْضَةَ الْمَقَامِ
 هُمْ جِلَا نُورِ مُقَلَّتِي وَبِهِمْ يَحْضَلُ التَّمَامِ
 يَا نَدِيمَ بَرَحْمَةَ قَفِّ بِنَا هَذِهِ الْخِيَامِ
 زَارَنِي ثُمَّ مُسْمِرِي وَانْقَضَتْ مَدَّةُ الْآيَامِ
 بَاتَ عِنْدِي مَسَامِرِي هَكَذَا هَكَذَا الْوِفَاقِ
 لَا بِحَوْلِي وَقُوَّتِي مَدَّهَبَ الْعَجْزِ وَالسَّلَامِ
 يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي دَمَّرِ الْبُغْيَ وَالْفَسَادِ
 يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي لَا تُحَيِّبْ لَنَا الْمُرَادِ
 يَا إِلَهِي وَسَيِّدِي أَصْلِحِ الْأَمْرَ يَا جَوَادِ
 يَا إِلَهِي بِأَحْمَدِ هَبْ بِنَصْرِهِ لَنَا الْمُرَادِ
 يَا إِلَهِي بِأَحْمَدِ اسْقِنَا الْغَيْثَ فِي الْبِلَادِ
 يَا إِلَهِي بِأَحْمَدِ رَحْمَتِكَ تَكْرِمِ الْعِبَادِ
 اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلَيْهِ

مَرْحَبًا يَا مَرْحَبًا يَا مَرْحَبًا يَا مَرْحَبًا
 يَا نَبِيَّ سَلَامٍ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ سَلَامٍ عَلَيْكَ
 يَا حَبِيبُ سَلَامٍ عَلَيْكَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكَ
 أَشْرَقَ الْبَدْرُ عَلَيْنَا فَخُتِفَتْ مِنْهُ الْبُدُورُ
 مِثْلَ حُسْنِكَ مَا رَأَيْنَا قَطُّ يَا وَجْهَ الشُّرُورُ
 أَنْتَ شَمْسٌ أَنْتَ بَدْرٌ أَنْتَ نُورٌ فَوْقَ نُورِ
 أَنْتَ إِكْسِيرٌ وَغَالِي أَنْتَ مِضْبَاحُ الصُّدُورِ
 يَا حَبِيبِي يَا مُحَمَّدُ يَا عَرُوسَ الْخَافِقِينَ
 يَا مُؤَيَّدَ يَا مُمَجَّدَ يَا إِمَامَ الْقِبْلَتَيْنِ
 مَنْ رَأَى وَجْهَكَ يَسْعَدُ يَا كَرِيمَ الْوَالِدَيْنِ
 حَوْضَكَ الصَّافِي الْمُبَرَّدَ وَرُدْنَا يَوْمَ النُّشُورِ
 مَا رَأَيْنَا الْعَيْسَ حَنْتَ بِالسَّرَى إِلَّا الْبَيْتِ
 وَالْغَمَامَةَ قَدْ أَظْلَتَ وَالْمَلَأَ صُلُوحًا عَلَيْكَ
 وَآتَاكَ الْعُودُ بِنَيْكِي وَتَذَلَّلَ فِي يَدَيْكَ
 وَاسْتَجَارَتْ يَا حَبِيبِي عِنْدَكَ الظُّبْيُ الْفُجُورِ
 عِنْدَ مَا شَدَّ الْمَحَامِلُ وَتَنَادَوْا لِلرَّحِيلِ
 جِئْتَهُمْ وَالِدَمْعُ سَائِلٌ قُلْتَ قَفِّ لِي يَا الدَّلِيلِ
 وَتَحَمَّلَ لِي رَسَائِلَ أَبْهَى الشُّوقِ الْجَزِيلِ
 نَحْوَ هَاتِيكَ الْمَنَازِلِ فِي الْعَشِيِّ وَالْبُكُورِ
 كُلُّ مَنْ فِي الْكُونِ هَامُوا فِيكَ يَا بَاهِي الْجَبِينِ
 وَلَهُمْ فِيكَ غَرَامٌ وَاشْتِيَاقٌ وَحَنِينِ
 فِي مَعَانِيكَ الْأَنَامِ قَدْ تَبَدَّتْ حَائِرِينَ
 أَنْتَ لِلرُّسُلِ الْخِتَامُ أَنْتَ لِلْمَوْلَى شُكُورُ
 عَبْدُكَ الْمِسْكِينُ يَرْجُو فَضْلَكَ الْجَمِّ الْعَفِيرِ
 فِيكَ قَدْ أَحْسَنْتَ ظَنِّي يَا بَشِيرَ يَا نَظِيرِ
 فَأَغْنِنِي وَاجْرِنِي يَا مُجِيرَ مِنْ سَعِيرِ
 يَا عِيَاثِي يَا مَلَاذِي فِي مُهْمَاتِ الْأُمُورِ
 سَعِدَ عَبْدٌ قَدْ تَمَلَّى وَانْجَلَى عَنْهُ الْخُزُونُ
 فِيكَ يَا بَدْرُ تَجَلَّى فَلَكَ الْوَصْفُ الْحَسِينِ
 لَيْسَ أَرَى مِنْكَ أَصْلًا قَطُّ يَا جَدَّ الْحُسَيْنِ
 فَعَلَيْكَ اللَّهُ صَلَّى دَائِمًا طَوْلَ الدُّهُورِ
 يَا وَلِيَّ الْحَسَنَاتِ يَا رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ
 كَفَّرَ عَنِّي الذُّنُوبَ وَاغْفِرْ عَنِّي السَّيِّئَاتِ
 أَنْتَ غَفَّارُ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبِ الْمُوقِبَاتِ
 أَنْتَ سَتَّارُ الْمَسَاوِي وَمُقِيلُ الْعَثَرَاتِ
 عَالِمُ السِّرِّ وَآخِضِي مُسْتَجِيبُ الدَّعَوَاتِ
 رَبِّ فَرَحْمَنَا جَمِيعًا وَآمُحْ عَنَّا سَيِّئَاتِ
 رَبِّ فَرَحْمَنَا جَمِيعًا بِجَمِيعِ الصَّالِحَاتِ

МухАммадун ашрафуль агРаби валь гАжами,
МухАммадун хайру ман ямши гАляль кьадами,
МухАммадун баситгуль маГруфи жамигугуь,
МухАммадун сахИбуль ихСани валь карами.

МухАммадун тажурус лилиягьи кьатИбатан,
МухАммадун садикгуль акъвали валь калими,
МухАммадун сабитуль мисакьи хАфизугуь,
МухАммадун гАйийбуль алякьи вашшиями.

МухАммадун хуббият биннури тИнатугуь,
МухАммадун лям язаль нуран миналь кьадами,
МухАммадун хАкимун билыгАдли зу шарафин,
МухАммадун маГдинуль ингАми валь хИками.

МухАммадун хайру халькьиллягьи мин мудзарин,
МухАммадун хайру руслиллягьи куллигьими,
МухАммадун динугуь хАкъкун надину бигьи,
МухАммадун мужмилян хАкъкьан гАля гАлямин.

МухАммадун зикругуь рухIун лианфусина,
МухАммадун шукругуь фардзун гАляль умами,
МухАммадун зинату ддунья ва багъжатугъа,
МухАммадун кашифуль гъамами ва ззулями

МухАммадун саййидун гАбат манакъибугуь,
МухАммадун сагъагуь ррахIману биннигАми,
МухАммадун сафватуль барии ва хиратугуь,
МухАммадун гАгьирун ва сатиру ттугъами.

МухАммадун дзахИкун лидзайфи макруматан,
МухАммадун жаругуь валлагьи лям йудзами,
МухАммадун гАбати ддунья бибигАсатигьи,
МухАммадун жаа билъ айати валь хИками

МухАммадун явма багIси ннаси шафигIуна,
МухАммадун нуругуль гъади мина ззулями,
МухАммадун къаимун лиллягьи зу гьимамин,
МухАммадун хатимун лиррусли куллигьими.

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ
 سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ
 حَصَلَ الْقَصْدُ وَالْمُرَادُ وَصَفَا الْوَقْتُ وَالْوَدَادُ
 وَبِرُّوْيَا مُحَمَّدٍ فَرِحَتْ أَنْفُسُ الْعِبَادِ
 عَنْ غَرَامٍ وَلَوْعَتِي لَا يُحَرِّكُنِي الْمَلَامُ
 ذَاكَ دِينِي وَمِلَّتِي ذَاكَ لِي غَايَةُ الْمَرَامِ

СубхАна раббияль агIля, субхАна раббияль гАзим,
СубхАна раббияль агIля, субхАна раббияль гАзим.
ХАсальяль къасду валь мурад
Ва сафаль вакъту валь видад
Ва биругъа МухАммадин
ФарихIат анфусуль гИбад.
ГIан гъарами ва льявIати
Ля йухIаррик нияль маляма
Зака дини ва милляти
Зака ли гъаятуль марам.

МихIнати фигьи ляззати
Сальвати лиль гъаваль хIарам
Ма футин ахIад кафитнати
Фаясдуни биля калям.
Сакканаллагуь гИшкъати
Фи фуади магIаль гИзам
Ва шафа сакъма фиркъати
Бирраса самгъариль къавам.

Ма муна къальбияль жарихI
Гъайра назрат миналь хIабиб
Валь висаю мин сахIихин
Заль гАля фаъти мин къариб
Инна хIажжи ва гIумрати
Руьйати равзаталь макъам
Гъум жили нури мукъляти
Ва бигьи яхIсулю ттамам.

Я надиму бирахIматин
Къиф бина гъазигьиль хиям
Зарани сумма мусмири
Ванкъазат муддатуль айIам
Бата гИнди мусамири
Гъаказа гъаказаль вифакъ
Ля бихIавли ва къуввати
Мазгъабуль гАжзи ва ссалам.

Я илягьи ва саййиди
Даммириль багъйа валь фасад
Я илягьи ва саййиди
Ля тухаййиб льяналь мурад
Я илягьи ва саййиди
АслихIиль амра я жаввад
Я илягьи би АхIмада
Гъаб бинасригъ льяналь мурад
Я илягьи би АхIмада
Аскъиналь гъайса филъ биляд
Я илягьи би АхIмада
РахIматук тукримуль гИбад
Аллагъумма салли ва саллим ва барик гАляйгъ.

МархIаба я мархIаба я мархIаба
МархIаба жаддаль хIусайни мархIаба
Я наби саямун гАляйк
Я расул саямун гАляйк
Я хIибиб саямун гАляйк
Саяявату ллагъи тагIаля гАляйк.

Ашракъаль бадру гАляйк
Фахтафат мингуль будур
Мисля хIусник ма раайна
КъагIгу я важгъа ссурур
Анта шамсун анта бадрун
Анта нурун фавкъа нур

Гъуьлуь заз эсиллагъ гъуьрметзавач...

4 « Ада заз эсиллагъ гъуьрметзавач, гуя зун къатламиш тежерди я. Хатур хадай гафар лугъузва. Чаз гъатта дарманар къачудай пул авач. Гзаф пул къведай кваллах ийидай мумкинвал аватлани, зи гъуьлуьз ам ийиз кланзавач. За адавай са шейни тлалабзавач, гъатта жуваз парталарни маса къачузвач, амма ада заз, налугъуди гъамиша са вуч ятлани кланзава лугъузва.

Зун санизни физвач – гъелбетда, адаз гзаф хъсан я, зун квалеве ава, тлуьн гъазурзава, парталар чухуьзва, квал михъзава, гъамиша патав гвай муьтлуьгъ я эхир. За жуван мурадрикай лагъайла, ада вичин наразивал къалуриз башламишзава. Гъа и вири кваллахар за эхдай, амма са шей ваь – ам интернетда авай рушарихъ галаз таниш жезва. Ихътин уьмуьрдикай зи зегъле фенва, зи кефи гзаф ханва, заз вуч ийидатла чизвач. Гъуьлуькани хъфиз заз кичлезва, аялрин язух я, идалайни гъейри Аллагъди генани члехи бедбахтвал къилел ракъуриз кичлезва... Жуван вири игътияжар ва мурадар рикле хуьзвай гъа ихътин уьмуьрдикай зегъле фенва. Анжах гъуьл рази жедайвал жуваз клани вири шейэр таклан хъана, зун чи хизан хуьз гзаф алахънава, амма ихътин гъалда зун авайла, адан патай гъич са куьмекни авач. Гъикъван члвалди икк киле фидатла заз чидач, гъихътин дуьа ийидатла гила мад заз чизмач, за анжах Аллагъдивай заз сабур гун тлалабзава...

Алимдин жаваб:

Папаз чара жедай ихтияр анжах са бязи гъалара ихтияр авайди, куь фикирдиз гъиз кланзава, месела, чарасуз тир шейэрал таъминар тавурла: квалел, парталрал, гъуьлуьн гъалдиз ва девлетдиз килигай тлуьнал,

гъуьл-пабвилин везифа къилиз акъуд тийидайла, гъуьлуьз сагъар тежер ва садакай-масадак акатдай хамун ва я венерический азар квайла... Эгер гъакл яз хъайитла, куьн чара авун патал имамдиз квевай тлалабиз жеда (гъуьлуь тлалакъ гузвачтла). Маса шей чара авунин сеbeb жезвач.

Чара хъуникай фикир тур, куьне лагъайвал, квез аялар ава, абурукай къванни фикир ая! Вири къуватривди некаягъ ва хизан хуьн патал гъавалат хъана кланда. Адалай гъейри Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лугъузва хъи: «Гъалал шейэрикай Аллагъдиз виридалайни такланди – гъуьлни паб чара хъун я» («Жамиуль-агъадис», № 170).

Риклел хкваш фиръавандин паб Асият. Вич Аллагъ я лугъузвай инсандин (фиръавандин) гъуьлуьк квай ада, сабур авуна ва ам члехи дережайрив агакъна. Куь карда, ви гъуьл гъатта гунагъкар ятлани, ам мусурман я, адахъ галаз некаягъ хуьз чалишмиш хъун хъсан кар я.

Исламди чара итимдинни дишегълидин арада алакъаяр хъунал (гъам интернетдайни) клевелай къадагъа эцигнава. Куь алакъаяр гъамиша гъахъгинбур тирни, я тахъайтла куь

гъуьл гъамиша чара дишегълийрихъ галаз рахазвайни, куьне гъайиф хъи, лагъанач. Папар руфунал залан хъайила ва аял хайидалай къулухъ, папан беден дегиш хъуниқди чпел фикир желб хъийин тийидайла, гзаф итимрин вил пата жезва. Гъавиляй жуван бедендин акунрикай фикирнайтла, хъсан тир: куьне куь беден хуьзвани, аял хайидалай къулухъ куьне куьн чкадиз хкизвани. Жув-жувахъ гелкъуьгъ, кваллин къене гъуьл патал иердаказ парталар алукл. Адахъ галаз чин-чинал рахух, квез ам кланзавайди, адан амалри куь рикл хазвайди ва адан алакъаяр гъарам тирди адал агакъариз алахъ. Адан диде-бубадила, я туштла ада гъуьрметзавай инсанрилай адаз таъсир ийиз чалишмиш хъухъ. Гъелбетда, жуван гафар инкар тавуна, анжах къабулун патал, насигъат ийидай жуьре важиблуди я. Аллагъди Къуръанда Пайгъамбардихъ ﷺ элкъвена лугъузва (мана): «Ви Раббидин рекъиз гъикметдалди (арифдарвилелди) ва гуьзел гафаралди эвер це» («Ан-Нагъль» сура, 125-аят).

Диндин ктабар къачу ва кваллин къене гъуьлуьз аквадай чкадал эциг. Дустарин ва багърийрин жергедай

тир диндин къанунар къиле тухузвай мусурманрихъ галаз мукъва жез алахъа.

Мусурман психологдин жаваб:

Малум тирвал, гъуьгуьллудаказ маса инсандив са шей ийиз вугудай тек са къайда ава – им инсандив а кар ийиз клан хъун вичив ийиз тун я. И кардай аквазвайвал, эгер куьне гъуьлуьвай гъамиша са вуч ятлани тлалабиз ва адаз туьгъметар ийиз хъайитла, куьне ам квевай генани яргъаз ийида. Гъелбетда, куь гъуьлуьн амалар дуьзбур туш, амма чи вилик квай макъсад адан амалриз тербиядин къимет гун ваь, анжах хизан чуклур тавун я.

Куь гъуьлуь хизандиз къимет гудайвал ва хизандал гъалтайла адан жавабдарвал хкаждай рекъер жагъурна кланда. Эгер гъуьлуьн фикир аялдихъ гелкъуьнихъ желбайтла, а макъсаддив агакъда. Къуй ада муквал-муквал руш къужахда къурай, адахъ галаз къугъурай. Гъа са вахтунда куь рушаз буба клан жедайвал ам вердишара. Гъич са вахтундани аял алай чкадал гъуьлуьз туьгъметар ийимир, а карди гъалар анжах писарда.

Куь гъуьлуь лугъузвай гафариз яб гайитла жеда: мумкин я, адан гафара куь хизандин алакъаяр туьхклуьрдай сир хъун. Чара дишегълийрихъ галаз куь гъуьлуь алакъаяр хуьнин сеbeb, ада вич ана герек тирди ва метлеб авайди гъиссун я. Квехъ галаз авай алакъайра адавай жагъин тийизвай шей, маса дишегълийривай жагъидатла акваз къекъезва жеда. Са хийирни авачиз хъайила, вахтуналди хъайитлани гъар жуьредин туьгъметрикай инкар жез гъавалат хъухъ. Куь рахунрин къайда дегишара.

Ибурулай гъейри, куь хизанда киле физвай гъалариз са патяхъай килигуникай хийир жеда. Хизандин крарал ва гъуьлуьхъ гелкъуьнал машгуьл тирвилляй, куьне квез лайихлу фикир тахгун мумкин я. Гзаф вахтара хизанра ихътин гъал арадал къеззва. Хизан – им неинки къве инсандин арада авай алакъа, туш им жуван къене патан къанунрин, къайдайрин ва везифайрин сагъ са система я. Гъуьлуьнни папан алакъайра авай са везифа дегиш жез башламишайла, адахъ галаз чарасуз вири системани дегиш жез башламишда.

**ТАРЖУМА АВУНА ГЪАЗУРАЙДИ:
А. ЭМИРСУЛТАНОВ**

МАВЛИД

Жуван квалеве Рабиуль-Аввалдин мавлид келла!

8 « Анта иксирун ва гъали
Анта мисбахлу ссудури
Я хлабиби я Мухаммад
Я гарусаль хафикъайни
Я муаййад я мумажаж
Я имамаль къиблятайни
Ман раа важгъака ясглад
Я карималь валидайни
Ма райналь гиса хланнат
Биссура илля иляйк

Вальгъамамат къад азаллят
Валь маля саллю гъалайка
Ва атакаль гуду ябки
Ва тазалляль фи ядайка
Вастажарат я Хлабиби
Гиндака забйу ннафур

Гинда ма шаддуль махламилъ
Ва танадав лиррахилъ

Жиьтугъум ваддамгу саиль
Къуьлту къиф ли я далиль
Ва тахламмаль ли расаиль
Аййугъа шавкъуль жазилу
Нахъва гъатикаль маназиль
Филь глашийи валь букур
Кулло ман филь кавни гъаму
Фика я багъиль жабину

Ва лягъум фика гъарамун
Ваштиякъун ва хланин
Фи магъаникаль анаму
Къад табаддат хлаирин
Анта лиррусли хитамун

Анта лиль мавля шакур
Габдука мискину яржу
Фазлякаль жаммаль гъафир

Фика къад ахсанту занни
Я Баширу я Назиру
Фаагъисни ва ажирни
Я Мужирин мин сагир
Я Гъияси я Малязи
Фи мугъимматиль умур

Сагъида габдун къад тамалля
Ванжаля глангъуль хлузун
Фика я бадру тажалля
Фалякаль васфуль хласин
Ляйса азка минка аслян
Къатлгу я жаддалъ Хусайн

Фагъалайккаллагу салля
Даиман тлуьлдугъур

Я валийяль хласанати
Я рафигла ддаражати
Каффир гланния ззунуба
Вагъфир гланна саййиати
Анта гъаффаруль хатгайа
Ваззунубиль мубикъати
Анта саттаруль масави
Ва мукъильюль гласарати
Гъалиму сирри ва ахфа
Мустажибу дагъавати
Рабби фархламна жамиглан
Вамхлу гланна саййиати
Рабби фархламна жамиглан
Бижамиги салихлати

Жуван кІвале Рабиуль-Аввалдин мавлид кІела!

МАВЛИДДИН ВАРЗ АТАНА МАД

Атана мад, атана мад,
Мавлиддин варз атана мад!
Дуьньядиз нур кьалана мад,
Мавлиддин варз атана мад!

Атана Рабиуль аввал,
Ан мубарак нури жамал.
Къарагъ, эллер, вири кІвачал,
Мавлиддин варз атана мад!

Юлдаш хьана Абубакар,
Умар, Усман, Али-Гъайдар.
Шадвал ая куьне, эллер,
Мавлиддин варз атана мад!

Асмауллагъ зикир авур,
Шариатдиз фикир авур.
Душманарин эхир авур,
Мавлиддин варз атана мад!

Цийи дин баян авуна,
Сувабар залан авуна.
Худаиз чун кІан авуна,
Мавлиддин варз атана мад!

Гваз атана чаз гуьзел дин,
Султан хьана кьве дуьньядин,
Мекке, Равза Мединадин,
Мавлиддин варз атана мад!

Муъжизатар загъир авур,
Дуьнья, Ахират чир авур,
Гъар са кардиз фикир авур,
Мавлиддин варз атана мад!

Худадин нурдикай гайи,
Амина дидедиз хьайи,
Зайиф умматдихъ рикІ кайи,
Мавлиддин варз атана мад!

Чилер - цавар, Шамси - Къамар,
Сада садаз гана хабар,
МухАммадан мубарак тІвар,
Мавлиддин варз атана мад!

Рабби, Худа ваз хьуй шукур,
Чун адан уммат халкъ авур,
Зулуматдай рагъ хьиз акур,
Мавлиддин варз атана мад!

Субгъаналлагъ я Зулжалал,
Игъсан ая чаз СиратІдал,
Чи Пайгъамбар рази жервал,
Мавлиддин варз атана мад!

Авур ксар Мавлид игъсан,
Женнет жеда чпиз макан,
Фирдавусда гуьри-гІилман,
Мавлиддин варз атана мад!

Ша фин чун макъсад авуна,
И мажлис иршад авуна,
Худаиз имдад авуна,
Мавлиддин варз атана мад!

Суннат яхъ куьне аманат,
Аллагъди кьез гуй гьидаят,
Ашкъидалди гъваш салават,
Мавлиддин варз атана мад!

Зулжалалди гана салам,
Багъишна ан гуьзел Калам,
Мелек, инсан, жуьмле алам,
Мавлиддин варз атана мад!

Даим гьиле кьуна кьелем,
Гуьзел дин авуна мягъкем,
Араб, турки, фарси ажем,
Мавлиддин варз атана мад!

Тарикъат баб машгъур авур,
Муъжуьд Женнет нурлу авур,

Тамам чилер-цавар акур,
Мавлиддин варз атана мад!

Цаварал тІвар я ви АхІмад,
Чилерал тІвар я МухАммад,
ШафагІат магъшерда МахІмуд,
Мавлиддин варз атана мад!

Шайтандиз авуна лянет,
Тамам ая вад ферз, суьннет,
Аллагъди кьез гуда нуьсрет,
Мавлиддин варз атана мад!

Ярали, на Мавлид ая,
Ви гунагъар алуд ая,
Женнет макан умуд ая,
Мавлиддин варз атана мад!

Аллагъ, Аллагъ ферйад Аллагъ,
Аллагъ, Аллагъ имдад Аллагъ,
Аллагъ, Аллагъ, я Сад Аллагъ,
Мавлиддин варз атана мад!

МАВЛИДДИН ВАРЗ ТЕБРИК АВУН

Нурлу авунвай чаз Исламдин гел,
Чи диндин СултІан гъайи и чилел,
Стхаяр-вахар, Рабиуль эввел,
Гуьрметлу тир варз тебрикзава за!

Цикъвед лагъай гъа ислендин йифиз,
Женнетдин нурар аватна кІвализ,
Абдуллагъан хва вич Эминадиз,
Хьайи са нур яз тебрикзава за!

Малаикарин жерге атана,
Пуд чкадал пуд пайдах акІурна,
Магъриб-Машрикъда, садни Кябеда,
Ишигъ гайи чаз тебрикзава за!

Къиле акъвазна гуьрметлу Имам,
Межлис эгълийриз виридаз тамам,
Багъа мугъманриз чи патай салам,
Кхьенвай кагъаз тебрикзава за!

И чилин шардиз хьанавай машгъур,
Хайи варз я им кьве дуьньядин нур,
Мадни аргух хьуй гуьрметни хатур,
Кефи кІубан яз, тебрикзава за!

Кьве дуьньядин нур чилел атана,
Калам-Шагъадат мецел лагъана,
Дин Исламни чаз гуьзел вугана,
Къакъатмир яргъаз, тебрикзава за!

Аргух хьурай мад хуш зикирдин ван,
Диндал кьеви хьухъ, мягъкем хьухъ
Иман,
Эзбериз ихлас, кІел ая Къуръан,
Женнетар галаз тебрикзава за!

И вацра чна гайи игъсанар,
Къабулда шаксуз, чир хьухъ, инсанар,
Терг ийин чна гъалатІ-нукъсанар,
Гъавурда аваз, тебрикзава за!

Аварни дарги, лезгини кьумукъ,
Ибадат ая, акъвазмир кьулухъ,
Дуствал мягъкем хьуй мад кьенлай
кьулухъ,
Чун са хзан яз тебрикзава за!

Шерифали вич ханвай Храхдал,
Машгъул я миъхи диндин кІвалахдал,
Абукавсар хъваз Женнет булахдал,
Куьн акхун кІан яз тебрикзава за!

АлхІамду Лиллагъ, АлхІамду Лиллагъ,
РикІин сидкъидай лугъузва Биллагъ,
Къабула, я Рабб, я Чехи Аллагъ,
Чнани вирида лугъузва Амин!
Самигул Басир, Раббил гІалямин.

МАВЛИДДИЗ ША ДАТІАНА

Мавлиддиз ша датІана
РикІ ашкъидив ацІана
Суваб гунагъ къатІана
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Ша агатна ащукъ куьн
Садни жемир кьве рикІин
Герек туш маса луйкуьн
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Пайгъамбардин и мажлис
Шад мярекат я халис
Акъваз мийир хьана кис
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

КІанзаватІа сувабар
РикІел гъана Пайгъамбар
Аллагъдиз ийиз ялвар
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Виридаз гъатдач и бахт
Им язва лап хъсан вахт
Женнетра жеривал тахт
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Зикир авун хъсан я
Расулуллагъ масан я
Пайгъамбардин игъсан я
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Мавлидрихъ вил галаз хьуй
Мецел зикир алаз хьуй
Жегънемрикай яргъаз хьуй
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Гаф кІан жемир туьгъметдай
Пайгъамбардин гуьрметдай
Чка це чаз Женнетдай
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Мад техжедайвал гунагъ
Ийин астагъфируллагъ
Къабул ая, я Аллагъ
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Девлетриз мийир умуд
Туна фена са шумуд
Сад Аллагъдик кваз умуд
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Дуьнья карвансара я
Ада кайбур пара я
Ахиратдиз чара я
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Гъийбетрикай кьерех хьухъ
Йифиз, юкъуз уях хьухъ
Ша чухъ галаз уртагъ хьухъ
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Пайгъамбар – гъахъ, Аллагъ - Сад
Лугъуз чира минет, дад
Адлай хъсан гаф жеч мад
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Чи Пайгъамбар рикІеваз
Дин Исламдин рекъеваз
Акьул камал къилеваз
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Алахъ хъсан кар патал
Исламдин шартІар патал
Хатам-Пайгъамбар патал
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Я МухАммад МустІафа
Чун патал чІугур жафа
Ви тІварцІе экв, нур ава
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Гъазаватра хьайибур
Дин патал чан гайибур
Мавлидрихъ рикІ кайибур
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Зи гафар кьез аманат
Хуьх гъакъ дуван, адалат
Пайгъамбардал Салават
Вирида са сивяй лагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

Гъажи авуна фикир
Цийи чІал ая туькуьр
Яваш тахъурай зикир
Лугъудайвал маншаллагъ
Ла илагъа иллаллагъ.

ЖЕННЕТРИН ТАРИФ

Женнетда булахар ргаз
Ава Аллагъ лугъуз, лугъуз
Исламдин билбилрин аваз
Къевезва Аллагъ лугъуз, лугъуз.

Вацралай нурлу яз чинар
Шекердилай ширин чІалар
Десте-десте малаикар
Къевезва Аллагъ лугъуз, лугъуз.

Беденарни тежез зайиф
Къуръан эзбер ийиз югъ-йиф
Ахъай жезвай цуьквер зариф
Ава Аллагъ лугъуз, лугъуз.

Садбуру нез, садбуру хъваз
Малаикар рагъмет рахаз
Идрис набид халат храз
Субгъаналлагъ лугъуз, лугъуз

Юнус ащукъ я Аллагъдал
Вил алаз даим Панагъдал
Рази яз ви гъар са йикъал
Ава Аллагъ лугъуз, лугъуз.

И дуьнья гъакІ хъанва туькуьр
Мийир куьне маса фикир
Ша чнани ийин зикир
Гъахъ я Аллагъ лугъуз, лугъуз.

ТАВГІИД ЗИКИР

Элдин юкьва хьана шагъ
Гуьгуьлар жеда гумрагъ
РикІяй акъудмир Аллагъ
Ла илагъа илляллагъ.

Виридаз чир хьухъ гьелбет
Им я лап чІехи девлет
Муъжуьд Женнетдин кьимет
Ла илагъа илляллагъ.

Расулуллагъдин Къуръан
КІел ая жезамай кьван
Вири дердерин дарман
Ла илагъа илляллагъ.

Къакъудун патал иман
Чи геле ава шайтІан

Куьне гайи жавабар

Алатай нумрада чна гайи суал ихътинди тир: «КапI авун ферз тирди виридаз чизва, амма ам вучиз ийизвач? Себеб вуч я?»

Куь жавабар:

8982 523 40 ..

Сад лагай себеб темпелвал я, инсанривай чпин нефс муьтIуьгъариз жезвач. Къвед лагай себеб кпIунин важиблувал къатIун тавун ва пуд лагайди-ни инсанрин гафарихъай кичIе хъун.

8988 291 24 ..

Къиникъикай фикир тавун, кагъулвал, дуьнья кIан хъун, диндин гъавурда тахъун.

8928 534 84 ..

Фана дуьньяди алдатмишарун.

8989 478 15 ..

КпIунин важиблувал чизвач, мециз чизва, амма рикIиз чизвач.

8928 059 50 ..

Инанмишвилини зайифвал.

8960 264 44 ..

Са низ ятIани кагъулзава, са низ ятIани кIанзавач, мажал авач лугъуза. Амма виридалайни къилин себеб – Исламдикай чирвилер тахъун я. Вирида Аллагъдин регъимдик умуд кутазва, анжах Адан регъимдик умуд кутазвайбуру Адаз ибадатни авун лазим тирди хиве къаз кIанзавач.

8989 652 96 ..

Имандин зайифвал, кпIунин хийирдикай ва ам тавурла гузвай азабдикай хабар тахъун.

8922 425 63 ..

Аллагъдихъай кичIе тахъун, Эхиратда абур куь гуьзетзаватIа, гъадакай фикир тавун.

8967 073 33 ..

И дуьньяда чеб гъамишалугъ амуькдаиди хъиз хъун я. Эхиратдихъ инанмиш тахъун.

8965 922 16 ..

КапI ийизвайбуру капI тийизвайбуруз насигъат тавун. Чпи дадмишнавай наметдин ширинвикай инсанриз хабар тагун.

8928 876 26 ..

Гъвечи чIавадай тербия ганвач ва чIехи хъайилани

абур дуьз гъавурда твадай къегъал жагъанвач.

8912 905 32 ..

За лагайтIа, капI ахпадал вегъезва, ахпани алуьк тавун мумкин тирди заз чизва. Гъайиф хъи.

8963 419 13 ..

Галай дустари чIурзава, диндивай къакъудзава.

8928 574 44 ..

Диде-бубади ва я гъуьлуь ихтияр гузвач лугъуза. КIвалахрин гъилий мажал жезвач.

8988 691 92 ..

Диндин рекъай авамвал. Ички хъун ва маса гунагъар. Гунагъри абур кIпунивай яргъа ийизва.

8928 807 72 ..

Къуьзуьбуру ам жегъилтри авурай лугъуза, гуя чпи-вай хъижезмач, михъивал хуьз жезвач... Жегъилтри чпи ам яш хъайила, ийида лугъуза.

Чи суалдиз жавабар гайибурулай виридалай
Аллагъ рази хъурай!

И нумрадин суал: «Инсандин руьгъдин (рикIин) начагъвилерикай виридалайни писди гъим я (куь фикирдалди)?»
Гъурметлу газет кIелзавайбур, куь жавабар агъадихъ галай нумрадиз ракъура: 8988 771 59 55

МАВЛИД

Жуван кIвале Рабиуль-Аввалдин мавлид кIела!

10« Адаз гун тийиз майдан
Ла илагъа илляллагъ.

Женнетда чаз мензил хъуй
Сурун суал къезил хъуй
ШайтIан-иблис сефил хъуй
Ла илагъа илляллагъ.

Гъатна нефсинин хура
Девлет кIан жемир пара
Жегъеннемирикай чара
Ла илагъа илляллагъ.

Чунни вири рекъида
Девлетарни чкIида
Зикир ая вирида
Ла илагъа илляллагъ

Чун мусурман миллет я
Мугъаммадан уьммет я
Чир хъун еке девлет я
Ла илагъа илляллагъ.

Пис крарив агатмир
Дуьз рекъелай алатмир
Зикир ая галатмир
Ла илагъа илляллагъ.

Вад капI ая гъар юкъуз,
Ислам дин къамир ужуз.
Герекди магъшердин къуз
Ла илагъа илляллагъ.

Шак авач Аллагъ тек я
Къиямат гъахъ-керчек я
СиратI муькъвел герек я
Ла илагъа илляллагъ.

Къемаз авуртIа чара
Жедач чун уьзуькъара
Юлдаш я мичIи сура
Ла илагъа илляллагъ.

Гегъенш дуьнья дар тахъуй
Хажалатдин пар тахъуй

Саданни рикI тIар тахъуй
Ла илагъа илляллагъ.

Жегъеннемирин цIувай хуьз
Тухудайвал женнетдиз
Эзбера юкъуз-йифиз
Ла илагъа илляллагъ.

Эзбер авуртIа Ихлас
РикIелай алатда пас
Яваш тежез гъар са кас
Ла илагъа илляллагъ.

Такуна Жегъеннемирин цIай
Женнетрикай къачу пай
Малаикриз жеда тай
Ла илагъа илляллагъ.

Зикир авуртIа йикъа
Жеда муьминрин юкъва
Фирдавусда яхъ чка
Ла илагъа илляллагъ.

Гъиз Келима-Шагъадат
Мягъкем ая ибадат
Къабула зи насигъат
Ла илагъа илляллагъ.

ШЕРБЕТДИН ТАРИФ

Худади чаз гана рагъмет
Расулдиз авуна уьммет
Хъунухъ чазни хъана къисмет
И мавлиддин шербетдикай.

Эминадин гъал акуна
Бедендавай тIал акуна
АцIай са жам гъадаз гана
И мавлиддин шербетдикай.

Хъвана ам акуна леззет
Бедендизни хъана регъят
Чаз виридаз хъана къисмет
И мавлиддин шербетдикай.

Муштулух гъаз атай мелек
Эмина дидедиз куьмек
Женнетрин дад къведа керчек
И мавлиддин шербетдикай.

Пайгъамбар атана якъин
Лугъуз муштулух аферин
Хъухъ гъам дадлу, гъамни серин
И мавлиддин шербетдикай.

Меккедай гайила сурагъ
Алем патал нурлу чирагъ
Нуш ая чан жеривал сагъ
И мавлиддин шербетдикай.

Малаикри лув ахъайна
Гуьлдин ятар ягъиз пайна
Женнетдай къвез хъваз хъфена
И мавлиддин шербетдикай.

Им гъакIан ади шербет туш
Лезетлу я сафани хуш
Салават гъана ая нуш
И мавлиддин шербетдикай.

Шербетдикай жедач хъи тух
КIвалин иес ваз муштулух
Тимил-тIимил хупI ийиз хъухъ
И мавлиддин шербетдикай.

Шерифали алахъ югъ-йиф
Зикир ая жемир зайиф
Жувани кхъихъ садра тариф
И мавлиддин шербетдикай.

МАВЛИД МУБАРАК

Расуллуллагъ гъана рикIел
КIватIна Пайгъамбардин тIварцIел
Зикир алаз халкъдин мецел
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Квачир вичик гъич са нукъсан
Чаз и рехъ эцигай хъсан

Пайгъамбардин руьгъдин игъсан
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Квез сувабар артух хъуй бул
Берекатлу хъурай куь къул
Аллагъди авурай къабул
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Къени хъуй чи хуьрер кIвалер
Квез даим хъуй мелни мехъер
Межлис эгъли сивеллаз хъвер
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Гъалал девлет артух хъуй мад
Пайгъамбардин руьгъ жеда шад
Къиле фий куь рикIин мурад
Квез и мавлид мубарак хъуй!

КIватI хъайиила ихътин мажлис
Катда рикIай ниятар пис
Яргъаз жеда шайтIан-иблис
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Мавлид гайи жегъил, къуьзуь
Аллагъ квелай хъурай рази
РикIин гафар къабула зи
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Чи Пайгъамбар хайи юкъуз
Чилер, Цавар къвазна нур гуз
Малаикри муштулух гуз
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Чи Эмина дидеди хъвай
Дадмиш ая шербетдикай
Пай гурай квез Женнетрикай
Квез и мавлид мубарак хъуй!

Шерифали рахух яваш
Муьмин ксар хъуй ваз юлдаш
Хъвана шербет Салават гъваш
Квез и мавлид мубарак хъуй! Амин!

ГЪАЖИ ШЕРИФАЛИ БУБА.
Аллагъдин рагъмет хъурай вичиз.

Гъурметлу алимар, зун буржари кунва ва абур генани артух жезва. Буржар алатун патал келдай махсус дуьяр авани?

Аллагъди ۞ куьмек гурай кез ва амай мусурманриз. И дуьньяда киле физвай вири гьерекалар Аллагъдин ۞ гуьчивилик ква, Ада Вичин лукариз куьмекни гузва. Куьръандин аятра лагъан-ва (мана): «Вичин Раббидихъай кичле касдиз Аллагъди гьи четин месаладай хъайитлани, рехъ къалурда. Ва а касдиз гьич гуьзет тавур чкадай ризкъи гуда, ни Аллагъдик умуд кутазватла. Ам а касдиз бес я (Куьмекчи яз)» («Ati-Талакъ» сура, 2-3 аятар). И аятрай чаз аквавайвал, са дуьа авуналди вири туькьузвач, кьилинди Аллагъди ам къабулун я. Раббиди ам къабулун патални чаз Адахъай кичле хъун лазим я. Кичле хъун – им Ада чи хиве тунвай ферзер кьилиз акъудун ва гъарам авунвай амалривай яргъа хъун я.

Буржар вахуз куьмек гудай, къайгъуйрин есирдай акъуддай виридалайни хъсан дуьяр чна агъадихъ гьида.
Абу Саид аль-Худриди ۞ ахъайна: «Са сеферда Мугъаммад Пайгъамбар ۞ мискиндин атайла, адаз ана Абу Умама лугъудай кас асуна, Пайгъамбарди ۞ адавай жузуна: «Я Абу Умама, исятда кпунин вахт туш къван, вун мискинда ава хь?» Ада жаваб гана: «Къайгъуйри ва буржари зун кунва, я Расулудлагъ ۞!» «Валай Аллагъди ۞ буржар алудун патал келдай дуьа за ваз чирдани?» - хабар къуна Пайгъамбарди ۞. «Эхъ, чира, я Расулудлагъ», - шаддиз тлалабна ада. Адани лагъана: «Гар сеферда ксуз гъазур хъайила ва ахварай аватай члавуз ихътин дуьа ая:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ وَالْبُخْنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ

«Аллагъумма инни агъузу бика миналь-гъамми валь-хузни ва агъузу бика миналь-гъажзи валь-касали ва агъузу бика миналь-бухли валь-жубни ва агъузу бика мин гъалабати-ддаини ва къагъри-ррижал».

«Я Аллагъ, за Валай тлалабзава зун хуьн къайгъуйрикай ва пашманвиликай, ажузвиликай ва кагъулвиликай, шкъакъвиликай ва кичлевиликай, буржари зун кунникай ва нисанрин зулумди-кай».

Абу Умамади вичиз Пайгъамбарди ۞ лагъайвал ийиз хъана, ахпа ада ик1 лагъана: «За а дуьа келиз хъана ва Аллагъдин зун къайгъуйрин есирдай акъудна, буржарин вахкана» (Абу Давуд). Гъакни Ибн Абу Дуьади Муаз бин Жабалалай ихътин гъадис агакъарна: «За жувал буржар ала-лагъана Пайгъамбардиз ۞ шикаят авуна». Абур алатун патал ада заз Аль Имран сурадин 26 ва 27-аятар келдун меслат къалурна.

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ مَالِكَ الْمَلِكِ نُؤْتِي الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ وَنَنْزِعُ الْمَلِكَ مِنْ تَشَاءُ وَنُعْرِفُ مَنْ تَشَاءُ وَنُخْرِجُهُمْ مِنَ الْأَرْضِ بِدَعْوَتِكَ الْخَيْرِ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ ٦٢ ۝ نُؤْتِيكَ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَنُؤْتِيكَ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَنُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَنُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَنُزِقُكَ مِنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝ ٧٢ ۝ (الجزء: ٣ | آل عمران ۝ ٣ | الآية: ٦٢ - ٧٢)

Къейд: Куьръандин аятар анжах абур Аллагъдин ۞ патай атанвай къайдада, араб члалал келдай ва къыдай ихътир ава, тахъайтла Куьръандин мана чурдай гъалатлар жедда. Гъавилий чна лезги члалал абур къыдач анжах мана гуда.

(мана) «Вуна лагъ (Я Мугъаммад ۞): «Я Аллагъ, вири махлукъатрин Пачагъ! Вуна ваз низ гуз кландатла, гъадаз гузва ва нивай вахуз кландатла, гъадавай вахуззва. Вири Ви ихътирдалди жезва; Ваз кандайди Вуна хъажзава ва агъуз вегъезва Ваз кандайди. Вири хъсанвилер Ви гьиле ава. Гъакъикъатда Вун вири шейэрин винел Къудратлу я! Вуна йиф яргъи ийизва, югъ куьруь авуналди ва югъ яргъи ийизва, йиф куьруь авуналди. Вуна чан алачирдал чан гъизва ва чан алайдан чан вахуззва. Вуна ваз кандайдаз гъисаб авачир къван ризкъи гузва» («Аль Имран» сура-дин 26-27-аятар).

Муаз бин Жабала давамарна: «Ахпа Пайгъамбарди ۞ са дуьа алава хъувуна:

رَحِمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا تُعْطِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهَا وَتَمْنَعُ مَنْ تَشَاءُ ، اِرْحَمْنِي رَحْمَةً تَغْنِيَنِي بِهَا عَنْ رَحْمَةِ مَنْ سِوَاكَ

«Рах1ману ддуьня валь-ахирати ва рах1мумгъума, тут1ти ман ташау мингъа ва тамнагъу ман таш-пау, ирх1ману рах1матан тутгъинни бигъа глан рах1мати ман сивака».

«Я Регъимлуди, и дуьнядин ва эхиратдин, я Аллагъ, Мергъаматлуди, кьве дуьнядин патахъай-ни, Вуна Ваз низ кландатла, гъадаз гузва адакай, Ваз кандайди Вуна магърум ийизва. Заз регъим ая, ахътин регъим хъи, ададай къулухъ мад зун Валай гъейри мад гьич саданин регъимдик муьгъ-теж тежедайвал».

И гафарилай къулухъ Пайгъамбарди ۞ лагъана: «И дуьяр келла, эгер вун и дуьняда авай къван кьилилар са низ ятлани буржулу хъайитлани, Аллагъди ۞ валай а бурж алудда».

ЛЕЗГИ КОНКУРС

Гъурметлу мусурман стхяарни вахар, чи лезги халкъдин члал, тарих, бубайрин дин – Ислам хуьн патал, лезги члалал акъатзавай «Ас-Салам» газетди лап важиблу конкурс малумарзава.

Конкурсда 1-чка къурдаз 50 000 манат, 2-чка къур-даз 20 000 манат, 3-чка къурдаз 10 000 манат пул гуда. Гъакни 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10-чкаяр къурбурузни савкъатар пайда.

Конкурсда иштирак ийиз жедда 2017-йисан лезги «Ас-Салам» кхъенвай квалей тир гъар са лезги стхадивайни вахавай, аялдивайни куьзуьдавай.

Конкурс 2017-йисан лезги «Ас-Салам» газетдай, яни вири 12 нумрадайни киле фида. Чна гъар са нум-радин маъсалайрин бенедаллаз суалар гъазурда ва конкурсда иштирак ийизвайбуруз абур гуда. А суалар гьихътинбур жедатла, виликамаз садазин чир жедат.

Конкурс кьве этапдикай ибарат жедда: 1-этап киле фида 2018 йисан 20-январдиз ва 2-этап 27-январдиз Дербент шегъерда киле фида.

Конкурсда иштирак ийиз кванзавайбуруз 2017-йисан лезги «Ас-Салам» кхъена ва гъар са газет келна, гъазур хъана канда. Ахпани имтигъандиз гъазур жедайди хъиз, вири 12 нумрада вуч кхъенватла, гъам хъсандаказ чирун лазим я. Иштирак ийиз кванзавайбурузвай агъадихъ галай нумрадиз зенг авуртла жедда: 8988 771 59 55

Гъакни конкурс тешкилуниз куьмек гуз кванзавайбурузвай винидихъ ганвай нумрадиз зенг авуртла жедда.

Кпларин вахтар

Январь

югъ	Паса-ман Ас-Субх1	Рагъ эскей-завай вахт	Нисинни Аз-Зугър	Рисъан-дин Аль-гаср	Рисрен Аль-Магъриб	Месни Аль-гншаз
1	05:37	07:19	11:55	14:09	16:28	17:58
2	05:37	07:19	11:55	14:10	16:28	17:58
4	05:37	07:19	11:56	14:12	16:30	18:00
6	05:37	07:19	11:57	14:13	16:32	18:02
8	05:37	07:18	11:58	14:15	16:34	18:04
10	05:37	07:18	11:59	14:17	16:36	18:06
12	05:37	07:17	12:00	14:19	16:39	18:09
14	05:36	07:16	12:01	14:21	16:41	18:11
16	05:36	07:15	12:01	14:23	16:43	18:13
18	05:35	07:14	12:02	14:25	16:46	18:16
20	05:34	07:13	12:02	14:27	16:48	18:18
22	05:33	07:12	12:03	14:30	16:51	18:21
24	05:32	07:10	12:04	14:32	16:53	18:23
26	05:30	07:08	12:04	14:34	16:56	18:26
28	05:29	07:07	12:04	14:36	16:59	18:29
30	05:27	07:05	12:05	14:38	17:01	18:31

ПОДПИСКА-2017

Гъурметлу стхяар ва вахар! 2017-йис патал подписка башла-мишнава. Лезги члалал акъатза-вай «Ас-Салам» газет кез к1ани почтунин отделенийра, районра кваллахзавай чи векилривай ва я редакциядиз атана кхъиз жедда. Са йисан къимет: 436 манат. Индекс 51395

Гъурметлу газет келзавайбур!

Куь суалар ва теклифар редакциядиз SMS-рин куьмекдалди 8-988-200-04-27 нумрадиз ва я «lezgiassalam@gmail.com» -диз гуз жедайди чна кез хабар гузва. Куь суалар ва абуруз ганвай жавабар чна, ин ша Аллагъ, газетдин чинриз акъудда.